

DOMOLJUB

Ishajo vsak
četrtak. —
Cena na ju
K 10.— na
letu. — (Za
nemške K
12.— na
Ameriko in druge tuje države K 14.—)
— Prosimozna Nemške se prodajajo po
20 vtiarjev.

GLASILO JUGOSLOVANSKE
: : KMETSKE ZVEZE : :

Spisi in do-
pisi se pošil-
jajo: Ured-
ništvo „Do-
moljuba“,
Ljubljana, -
Kopitarjeva
ulica. — Narodna, reklamacije in in-
teresi pri Upravištvu „Domoljuba“,
Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Zgradimo Kreku živ spomenik! Socialno-politična šola.

Najlepše spomine imajo Krekovi učenci iz njegovega izobraževalnega in vzgojnega delovanja v socialni šoli Na nešteti predavanjih in tečajih, posebej še tam gori pri Sv. Joštu, je zbiral krog sebe akademike in ukaželjne mlade ljudi, ki so se pripravljali za vstop v življenje in javno delovanje.

Učenci so se zbirali okrog svojega mojstra, da se naučijo od njega smotreno in nesebično delati za svoj narod in Krek jih je učil s srcem in razumom ter jih uvajal v razumevanje prosvetnih, narodno-gospodarskih, socialnih in političnih vprašanj, ter jim odpiral povsod nove vidike.

Ta Krekova šola je bila živ vrelec, ki je napajal žejna srca njegovih učencev in z blagodatjo orosil delovanje naše stranke in celega naroda. Ne samo Slovenci, tudi Hrvatje so pili iz tega neusahljivega vrelca žive ljubezni in trdnega znanja; in ako Bog da, osveži se s tem napojen tudi srbski del našega naroda.

Ali naj s Krekovo smrtjo ta živi vrelec usahne? Krek se je sam bal tega in rekel je često: Nočem denarja in bogatstva, a socialno-politično šolo bi svojemu narodu rad ustanovil. V duhu je zasnoval to šolo po vzoru znane „socialno-politične šole“ v München-Gladbachu. Strokovnjaki socialne in narodno-gospodarske vede, pedagogi in pravniki naj bi delovali na njej ter se po možnosti izključno posvetili njenemu namenu. Vneto in z vsem strokovnim znanjem naj bi motrili vse pojave, potrebe in zahteve našega naroda. Učili bi se iz knjige in iz življenja s tem, da bi obiskali vse kraje naše domovine. Poučevali bi s predavanji, tečaji, letaki in brošurami.

Ta velika prepotrebna misel dr. Krekova še ni uresničena, ker si on ni pridobil nikdar toliko sredstev, da bi jo bil udeležil. Ali jo pa ne morejo oživotvoriti njegovi učenci in častilci, ali jo ne more oživotvoriti njegov narod? Taka šola bi bila v istini velik, živ Krekov spomenik! Kdor pozna dr. Kreka, bo potrdil, da bi ostal Krek bladen ob največjem kamenitem ali bronastem svojem spomeniku, da bi mu pa živahno zaigralo srce, če bi mu pokazali spomenik v obliki te šole.

Tak spomenik postavimo učitelju slovenskega naroda! Prosimo vse naše pristaše, vse Krekove učence in častilce, vse, ki uživajo plodove njegovega dela, vse prosvetne in gospodarske organizacije, da pošljejo svoje prispevke v ta namen.

Prispevke sprejema gosp. prof. Bogumil Remec, Ljubljana.

Dr. Anton Bonaventura Jeglič, škof ljubljanski. — Dr. Anton Mahnič, biskup krški. — Dr. Jure Carló, biskup splitski. — Dr. Ivan Šarić, pomožni biskup, Sarajevo. — Dr. Josip Marčelić, biskup dubrovački. — Dr. Josip Lang, pomožni biskup, predsednik hrvatskega kat. nar. saveza. — Dr. Anton Korošec, predsednik Jugoslovanskega kluba. — Josip Gostinčar, narodni poslanik, predsednik J. S. Z. — Prof. Bogumil Remec, podnačelnik VLS, predsednik Zadružne zveze. — Ivan Ogrin, načelnik Obrtne zveze. — Janez Brodar, narodni poslanik, predsednik Jug. Km. zveze. — Ivan Štrukelj, predsednik Slomškove zveze. — Prošt Andrej Kalan, predsednik KTD. — Frane Grafenauer, nar. poslanik, predsednik Kat. pol. društva za Koroško. — Prof. Ivan Mazovec, podpredsednik SKSZ. — Jože Piro, podpredsednik Orlovske zveze. — Dr. Fran Hohnjec, nar. poslanik, predsednik SKSZ. za Štajersko. — Helena Remec, predsednica Slov. ženske zveze. — Ivanka Kosec, predsednica skupine JSZ. tob. tovarna, Ljubljana. — Helena Jeretina, predsednica Zveze služkinj, Ljubljana. — Dr. Mirko Božič, predsednik slovenskega akademičnega starešinstva. — Dr. Velimir Deželjčič, nar. posl., predsednik hrvat. akad. starešinstva. — Dragutina Bartulić, predsednik kat. akad. starešinstva, Split. — Dr. Janko Šimrak, nar. poslanik. — Josip Fon, nar. poslanik. — Fran Pišek, nar. poslanik. — Ivan Vesenjčak, nar. poslanik. — Frane Smodej, nar. poslanik. — Anton Sušnik, nar. poslanik. — Stanke Banič, nar. poslanik. — Ivan Strein, nar. poslanik. — Dr. Fran Schaubach, nar. poslanik. — Dr. Lovro Pogačnik, nar. poslanik. — Dr. Joža Lovrenčič, nar. poslanik. — Dr. Ivan Švegel, nar. poslanik. — Mons. Franjo Bulić, Split. — Dr. Fran Jankovič, podpredsednik nar. predstavnštva. — Br. Antun Gikojević, provincijal, Split. — Fran Finžgar, mestni župnik in spisatelj. — Dr. Josip Srebrnič, profesor bogoslovja. — Dr. Fran Binlčki, profesor teologije, Senj. — Dr. Marke Kaludjera, župnik, Split. — Mons. Andrija Žuković, profesor teologije, biskupski tajnik, Djakovo. — Dr. Milan Maraković, profesor, Sarajevo. — Mons. Karlo Cankar, Sarajevo. — Dr. Stjepan Markulin, Zagreb. — Prof. Juraj Suptić, Split. — Dr. Matija Babić, odvjetnik, Djakovo. — Matija Manjarić, rektor sjemeništa, Osjek. — Don Franjo Ivanišević, Jesenice, Dalmacija. — Dr. Petar Rogulja, Zagreb. — Dr. Stjepan Barić, urednik šaljivkih novina.

Divjanje žandarjev v Mraševem.

Iz Vel. Mraševa smo prejeli celo zbirko zgodb, dokazanih s pričami, kako so žandarji iz Krške vasi divjali v Mraševem proti našim kmetom. Dopis nam navaja devet slučajev, enega prinašamo tu dobesedno:

Franc Pavlin, star 14 let, sin begunke, stanujoče v Vel. Mraševu št. 23, je večkrat na delu pri vdovi Mariji Krašovec št. 25. Dne 2. avgusta 1918 je bil tudi tam na delu. Pomagal je pri mlačvi, ker ni vstal hlapec Alojzij Cugelj. Ta je spal na kozoletu, vsled tega je šel omenjeni Franc Pavlin večkrat po njega. Ker ni bilo lestve, je splezal kar po laticah. Ko je šel zadnji pot po njega, so ga videli žandarji. Takoj pridejo na dvorišče ter ga kličejo k sebi. Ker je vedel, da radi pretepajo otroke, se je nekoliko obotavljal. Slednjič je vseeno šel. Ko pride do njih, ga zgrabi eden izmed žandarjev za vrat, ga stisnil tako, da je fant pomolil jezik iz ust in prišel ob sapo. Po vrhu ga je udaril še s palico po levi nogi. Posledica je bila, da je fant zbolel, leži od istega dne v postelji (dopis smo prejeli pred tremi tedni) in da vse izbljuje, kar zaužije. Semtertija se mu tudi blede. 4. avgusta je n. pr. videl žandarje, ki so gledali skozi okno na njegovo posteljo, čeprav ni bilo žandarjev istega dne v Mraševu.

Podpisanih 5 prič.

Drugi slučaji so temu več ali manj podobni, vsi pa popisujejo vnebovpijočo surovost, ki so si jo dovolili ondotni žandarji nad ondotnim kmetiskim ljudstvom. Ker naši kmetje, kateri itak največ žrtvujejo za državo, niso zato lukaj, da bi državni organi z njimi nečloveško postopali, zato je vložila Jugoslovanska Kmetiska zveza na poverjeništvu za notranje zadeve v Ljubljani sledečo pritožbo:

Tajništvo Jugoslovanske Kmetiske zveze pošilja v prilogi dopis okrajne Kmetiske zveze za občino Cerklje na Dolenjskem in okolico, ki jasno govori o samovoljnem postopanju orožništva iz orožniške postaje v Krški vasi. Ker so vsi slučaj navedeni s pričami, zahteva Jugoslovanska Kmetiska zveza, da se cela zadeva preišče, orožništvo najstrožje kaznuje in ljudstvu da zadoščenje.

Na Jugoslovansko Kmetisko zvezo prihajajo tudi od drugih kmetiskih zvez razne pritožbe o samovoljnem postopanju orožništva. Zahtevamo, da se temu samovoljnemu postopanju napravi konec, orožništvo omeji in poduči, kedar in kako naj deluje.

Zopet proti kmetom.

Minister za prosveto — liberallec Davidović, sedanjí ministrski predsednik, je poslal v svet nov načrt za ljudske šole z željo, da vsi prizadeti povedo svoje mnenje o načrtu.

Ker so po ljudski šoli prizadeti v prvi vrsti kmetiski starši: prvič zato, ker sedi po ljudskih šolah 80 odstotkov kmetiskih

otrok, drugič, ker morajo kmetje sami graditi in plačevati šole, zato so pa prav v prvi vrsti poklicani kmetiski starši, da zvedo, kakšen je ta načrt, kakšen ni in kakšen bi moral biti.

Glavna poteza novega načrta je, da je prav po liberalno nedemokratskem, protiljudski (ljudski je le, ker je treba odraščati visoke davke za šolo) in druga osnovna poteza je, da je silno svobodomiseln, veri in Cerkvi naravnost sovražen.

Prvič. Po načrtu nimajo starši, oziroma ljudstvo prav nobenih posebnih pravic pri vzgoji lastnih otrok v šoli. Morajo sicer nositi vse stroške za zgradbo šole in učiteljskih stanovanj; za popraviljanje; za plačo šolskih slug; mora dati na razpolago tudi zemljišče za šolo in šolsko dvorišče ter igrišče, dalje na deželi še najmanj pol hektarja zemlje za šolski vrt itd. (§ 14.). Ljudstvo trpi, plačaj in molči! Tako hoče naš načrt sedaj sredi največjega demokratskega gibanja. Dosedaj je obstajal krajni šolski svet, v katerem so bili večinoma zastopniki staršev in ki so imeli pravico izmed učiteljev-prosilcev izbrati tri, od katerih enega je potem oblast imenovala za učitelja dotičnega kraja. To je čisto naravno. Starši imajo pravico in sveto dolžnost vzgajati svoje otroke, so zanje odgovorni in nosijo poleg otroka največje breme, če je bila vzgoja slaba. Torej je njihova naravna pravica, da sami izbirajo vzgojitelje, če le-ti na drugi strani zadoste državnim predpisom. Toda načrt liberalnega ministra je čisto drugačen. Glavno besedo pri vzgoji ima država in ta nastavi učitelje, kakršne sama hoče, četudi polne bogotajce. In tako so verni starši prisiljeni dati svoje otroke brezverskim učiteljem v vzgojo. Po novem načrtu krajni šolski svet nima druge pravice, kakor da se posvetuje, kako bo plačeval in vzdrževal šolo.

V okrajnem šolskem svetu imajo starši čisto malenkostno zastopstvo, veliko večino imajo razni gospodje uradniki, ki niti ne poznajo razmer na kmetih. In vendar je ogromna večina ljudskih šol na deželi. V pokrajinskem (prejšnjem deželnom) šolskem svetu pa starši sploh nimajo zastopstva. To je demokratizem, da se Bog usmili!

Nadalje: Vsi gospodje učitelji in uradniki, ki prihajajo k sejam okrajnega in pokrajinskega šolskega zbora, če stanujejo izven mesta, kjer se vrši seja, dobijo povrnjene potne stroške in še nekaj povrh. Kmetje pa, ki prihajajo k sejam krajnega šolskega sveta, ne dobijo nič, ampak naj pozimi v snegu in moči zastonj trapajo k seji posvetovati se, koliko bo zopet treba za šolo plačevati.

Druga glavna poteza novega šolskega načrta je, da je svobodomiseln, veri in Cerkvi sovražen.

Liberalci se vedno bahajo, da spoštujejo versko prepričanje, a vendar ga napadajo, kjerkoli morejo. Verni starši imajo pravico in dolžnost, da vzgajajo svoje otroke v verskem duhu. Avstrijski šolski zakon je zato zaukazoval, da mora biti pouk v šoli versko-nraven. Novi načrt liberalne vlade tega ne dopušča, temveč iz-

recno povdarja, da se mora vsak vpliv Cerkve iz šole odstraniti in da se morajo otroci vzgajati narodno in moralno. Kako si svobodomiselnici to moralo mislijo, si lahko predstavljamo. Brez božjih in cerkvenih zapovedi. Novi načrt sicer še dopušča verski pouk v šoli — nastavi pa zato državna oblast tudi lahko turškega derviša — toda kaj opravi najboljši katehet, če pa sme učiteljstvo otrokom pridigovati čisto drugačno moralo kot katehet. Da novi načrt ne dopusti zastopnikov Cerkve v šolskih svetih, se samoobsebi razume, pač pa morajo biti v šolskem svetu celo — geometri. Torej Cerkev in starši ne, pač pa zemljemerci!

Vsekakor je iz novega načrta razvidno, da nam liberalci hočejo polagoma usiliti brezversko šolo. Zato, ker majhen del staršev ne mara verske vzgoje svojih otrok, naj vsi starši pošiljajo otroke v brezverske šole in naj jih zato še plačujejo. Ali ni to nasilje, ki ga je zmožen samo liberalizem ali socialna demokracija? Starši, ki žele svoje otroke brezversko vzgajati, naj sami plačajo svoje brezverske šole in vzgojitelje, krivica in nasilje pa je, če zahtevajo od vernih staršev, da jim zidajo in plačujejo brezverske šole.

Kmetiske zveze pa pozivljemo, da pri svojih sejah obravnavajo ta nasilni načrt liberalne belgrajske vlade, sklenejo primerne resolucije in pošljejo Jugoslovanski Kmetiski zvezi.

Katoliško ljudstvo, dvigni se!

Jugoslovansko svobodomiselnost — slovenski svobodomiselnici stoje pri tem v prvi vrsti — se na vse kriplje trudi, da bi se verska vzgoja po naših šolah kar najbolj omejila ter polagoma popolnoma odpravila. Potem šele, ko bodo otroci ob vero, ko bo mladina popolnoma podivjala in posurovela, ko ne bo poznala več božjih ne cerkvenih zapovedi, ko bo le še igrača svojih neugnanih strasti in slepo orodje v rokah izžemajočega kapitalističnega svobodomiselnosti, potem šele bo šlo svobodomiselnost žito v klasje. Zato proč z versko vzgojo najprej v šoli, doma se bo potem itak izgubila, kakor hitro ti brezversko vzgojeni otroci dorastejo in stopijo v zakon.

Žal, da se naše ljudstvo premalo zaveda, kako velika nevarnost mu preti in kako skušajo svobodomiselnici sicer polagoma, toda košček za koščkom trgati in zmanjševati verski vpliv na šolsko vzgojo.

Dejstva: V srednjih šolah (gimnazijah in realkah) hočejo verski pouk v štirih prvih razredih popolnoma odpraviti. Torej, ko se doraščajočemu dečku ravno začnejo vzbujati nevarne strasti, ko se odloča njegovo mišljenje največkrat za celo življenje, takrat ko je njegovo neizkušeno srce najbolj sprejemljivo za vse slabo, takrat naj se popolnoma odtrga od večnih resnic, ki so največja opora v mladostnih bojih zoper nenravnost in nepoštenje? Svobodomiselnici dobro vedo: mladenič si ustvarja svoj svetovni nazor, svoje prepri-

šanje najbolj 16. — 20. leta. Zato v tem času proč z vsakim verskim vplivom! Ljudstvo, ali ne čutiš, tega svobodomiselnega napada na tvojo mladino?

V ljudski šoli hočejo verski pouk kolikor mogoče omejiti in ga napraviti brez vpliva, kakor berete danes v tozadnem članku.

V resnici pa svobodomiselno ljudsko-šolsko učiteljstvo že dela za brezversko vzgojo. Šolske otroke vabijo in silijo v sokolski naraščaj. Kaj je Sokol, vsi vemo. Jedro in šturmkompanija svobodomiselnosti. V Sokolstvu se zbira vse, kar je Cerkvi in veri sovražnega, kar ne obiskuje službe božje, kar obrekuje in blati duhovnike in temu primerno je tudi vzgoja mladih šolskih sokoličev. Zadnjič se je zjutraj zgodaj odpeljal ljubljanski sokolski naraščaj v Kočevje k sokolski prireditvi. Bila je nedelja. Takoj ko se pripeljejo v Kočevje, je bila skušnja za javno telovadbo. Kje so bili otroci pri maši? Kdo se zmeši za mašo? Nasprotno: otroka od cerkve proč!

Pred kratkim je bila v Ljubljani v prisotnosti vojnega ministra Hadžiča seja glede nastanitve ljubljanskega vseučilišča. Izrekla se je želja po novi domoškanski vojašnici. Vojni minister je bil pripravljen, če mu preskrbe drugo vojašnico. In veste kaj je predlagal zloglasni podpredsednik dežel. vlade, dr. Žerjav, duša vsega slovenskega svobodomiselnosti? »Škofovi zavodi v Št. Vidu naj se rekvirirajo za vojašnico.« Torej zavod, ki ga je sezidal za blagor svojega ljudstva tako vneti nadpastir, o čemer liberalni koritar, ki je samo živel od ljudskega denarja in mu niti za en belič dobre ne skazal, niti pojma nima, ta zavod sezidan z ljudskimi žrtvami, naj sedaj služi zloglasnemu militarizmu, katerega smo do grla siti in po zaslugi gosp. Gregorja Žerjava! Seveda je njegov predlog pri tisti priči padel v vodo, toda, vidi se, da je svobodomiselnosti v prvi vrsti mar brezverstvo, četudi zraven ljudstvo škodo trpi.

Slovensko ljudstvo! Kako dolgo boš še mirno prenašalo hujskarije in rovanje liberalnih svobodomiselnosti, kako dolgo boš še gledalo, da nemoteno rujejo zoper versko vzgojo tvojih otrok?

Na Bavarskem so se vsi katoliški stariši združili v močno zvezo za obrambo verske vzgoje, ki je njihova pravica in dolžnost. Ali naj pri nas spimo še dalje, da bo prepozno? Povsod po družtvih naj se na široko razpravlja o načrtih svobodomiselnosti, o njihovem ruvanju, vsa katoliška društva naj sklenejo ostre proteste zoper napad na versko vzgojo naše mladine, merodajni krogi pa naj mislijo na enotnejšo zvezo za obrambo pravic katoliških starišev!

Iz Kmetiskih Zvez.

ZIRI.

V nedeljo 7. t. m. smo imeli pri nas dva shoda in sicer zjutraj ob 8. uri shod Km. Zv., ki pa ni bil prav dobro obiskan, ker je bil prepozno objavljen. Tem lepši in impozantnejši shod je bil popoldne ob 3. uri v Društvenem domu. Dvorana je bila polna. Shod je priredila Jug. Str. Zv. v

zvezi z Obrtno Zvezo, udeležilo se ga je tudi več članov Km. Zv. Poleg strogo strokovnih zadev (čipkarstvo), se je govorilo tudi o valuti, starostnem zavarovanju, novem šolskem zakonu (s katerim hoče demokratska vlada v Belgradu vzeti starišem vsak vpliv na vzgojo otrok) in o ženski volilni pravici. Nekemu nadstrankarju, ki pa nikdar za nas glasoval ne bo, niso bila izvajanja po volji in je začel ugovarjati. Le pomirjevalnemu vplivu od strani predsednika se ima ta človek zahvaliti, da ga niso ženske vrgle iz dvorane.

Med drugimi so bile sprejete tudi sledeče resolucije:

1.) Zahtevamo, da se pri ureditvi valute varuje predvsem nižje sloje in sicer na ta način, da so tisti bolj prizadeti, ki so si zlasti z izsesavanjem nižjih slojev nakopili ogromno premoženje.

2.) Nikakor ne bomo dopustili, da bi vlada pod krinko raznih »Prosvetnih odborov« vzela pravico starišev in davkoplačevalcev glede določitve novega šolskega zakona in odločno protestiramo zoper kulturnobojno tendenco načrta, ki ga je lažidemokratski demokrati »Prosvetni odbor« za ljudsko-šolski zakon izdelal.

3.) Odločno tudi zahtevamo, da se da tudi ženskam splošna volilna pravica in protestiramo zoper razne pretveze, po katerih naj bi ženske nižjih slojev bile izključene od te pravice.

VRH NAD ŽIRMI.

8. t. m. se je vršil tu shod v svrhu ustanovitve podružnice Km. Zv., na katerem so bile sprejete resolucije (kakor Ziri). Izvolili smo si pripravljalni odbor, ki bo propagiral okoli daleč naokoli raztresenih posestnikov, nakar ustanovimo pravo podružnico.

DOBILICE.

Podružnica Jugoslovanske Kmetске Zveze v Dobličah je imela svojo sejo in volitev odbora v nedeljo 31. avgusta. V odbor so bili izvoljeni le možje, ki hočejo vestno in zvesto čuvati kmetске pravice in korist. Izvoljeni so: Bukovec Janez, Klobučar Janez, Cerar Franc, Zunič Miha, Majerle Matija, Mantel Leopold, Rom Janez, Bahor Štefan, Ferderbar Jožef, Butala Jakob. Predlagali so možje: 1. Občina naj bi si sama izvolila zastopnike v dohodniško komisijo, da bodo oni pravilno pregledali, ali je kmetu res mogoče plačati tako veliko dohodnino. Zakaj zdaj je prehudo udarjena naša občina, ker morajo plačati nekateri po dva tisoč, drugi celo po štiri do pet tisoč kron. Veliko jih pa je, ki imajo tisoče po hranilnicah, pa nič ne plačajo. 2. J. K. Z. naj bi naredila sama svojo zavarovalnico zoper požar. Zakaj bi mi podpirali jude? Mari sami sebe podpiramo. — 3. Cene za blago ali železo in sploh vse, kar ima kmet kupiti, so previsoke v primeri s cenami, kar ima kmet prodati. — Na primer: za par čevljev mora rediti leto dni junca ali prešiča; kaj pa še za drugo obleko, popravo orodja ali poslopja. Če bo šlo tako naprej, bodo šla marsikje lepa posestva v nič. Zato pa kmetje skupaj v Kmetsko Zvezo, dokler je še čas, da se potegnemo za svoje pravice, ker če si sami ne bomo pomagali, drugi nam tudi ne bodo.

OSILNICA.

V nedeljo dne 31. avgusta se je vršila seja Kmetске Zveze, pri kateri se je obravnavalo med drugimi za nas najbolj pereče vprašanje in sicer vprašanje agrarne reforme. Vsem vasem osilniške občine so knezi Auerspergi v toku časa vzeli obširne komplekse gozdov. Zahtevamo, da se glasom manifesta regenta-prestolonaslednika kmalu vrnejo v našo last. Poleg teh kompleksov zahtevamo še del ostalih Auerspergovih gozdov, ki pridejo v državno last, in sicer zato:

a) ker so imeli naši očetje v teh gozdovih popolnoma svobodno uporabo lesa za domačo porabo, tako za drva kakor tudi za poslopja. Te pravice so imeli še predniki sedanjih gospodarjev, in zato jo odločno reklamiramo.

b) ker so naša posestva jako majhna. Polja imamo tako malo, da se posestnik, ki ima 4 glave živine, šteje že med večja posestnike in nobeden ne pridela toliko žita, da bi zadostovalo lastnim potrebam. Že v sredi zime so vsi posestniki navezani na nakup žita. Zato naj se občanom odpomore vsaj z večjim delom gozdov.

Naše ljudstvo je navezано na krošnjarenje, ravnoliko, kot naši sosedi na hrvatski strani. Čudno se nam zdi, da velja pri nas »pos« 56 kron, Hrvatje pa same 6 kron. Pri nas se zahteva starost 30 let, pri Hrvatih pa 24 let. V tem oziru zahtevamo enakost, saj smo v eni državi, in ne vlada pri nas Karlo, onstran pa Tizsa.

KMETIJSKA ŠOLA NA GORENJSKEM.

Piše se nam iz kranjske okolice: Kmetška zveza za Kranj in okolico se poteguje za to, da bi se v bližini Kranja napravila kmetijska šola. Kranj je središče Gorenjske, središče prometnih zvez na Gorenjskem. Ta točka naj se ne prezre. Na Brdu je poslopje za šolo precej primerno in bi ne bilo treba veliko predelavati. Njive, travniki, gozdovi, vrt, dobra voda, vse je tu, kar se zahteva za šolo. Tudi planine niso daleč. Sicer naj se pa planine pri izvolitvi mesta za šolo ne povdarjajo preveč, to dela g. Rohrman v svojih člankih. Gorenjskih kmetov, katerim bi bilo sploh mogoče, pošiljati živino na planino, je primeroma malo. Večina gorenjskih kmetov fantov, ki bodo prihajali v to šolo, bodo potrebovali pouka v dobrem gospodarstvu na kmetijah v ravnini, zlasti pouka o rabi kmetijskih strojev. Pomanjkanje pouka v rabi strojev dela kmetom velik škodo. Kmetška zveza za kranjski okraj naj na svojih shodih to zadevo poženo v pravi tir.

V LOMU

je imela Kmetška zveza za občino Sv. Katarina nad Tržičem dne 7. sept. prvo zborovanje. Ko se je poleg dosedanjih odborov izvolilo še pet novih, dva iz Loma in tri iz Doline, se je bolj obširno razpravljalo o naših planinah in se zahtevalo, da se vse planine, ki so bile nekdanj last občine Sv. Katarina, njej vrnejo kakor tudi vrnejo stare pašne pravice na planinah. V tem smislu se je sestavila vloga, ozir. prošnja na agr. ministarstvo, in se oddala g. poslancu Brodarju. Sklenilo se je, da bo ime-

a odslej naša Kmetška zveza sejo vsako drugo nedeljo v mesecu in se bodo prepisi tej pošiljali tajništvu J. K. Z. v Ljubljani.

KMETSKA ZVEZA ZA TRZIŠKI SODNI OKRAJ

e imela v nedeljo 7. t. m. shod, na katerem je govoril narodni poslanik Brodar. V nad dve uri trajajočem poljudnem govoru je razjasnil navzočim kmetom potrebo organizacije tako v političnem kakor tudi v gospodarskem oziru. Omenil je delo Jugoslovanskega kluba v parlamentu ter njegove naloge v prid kmečkemu stanu. Poslušalci so z zanimanjem sledili izvajanjem govora poslanca in mu koncem govora postavili razna vprašanja glede planin, avtomobilske vožnje in dr. Oglasil se je tudi znani Košir (Antka) in skušal priporočiti neodvisno ali bolje rečeno liberalno kmečko stranko. Ko je dobil od poslanca za služeni odgovor in od raznih kmetov primerne pripomnje, jo je odkuril v Gojzd, kjer bo lažje koval načrte za razširjanje neodvisne stranke, ki pri nas ne bo našla med pametnimi kmeti nič privržen-
sev.

Iz pisarne J. K. Z.

Za posetitelje, ki imajo gozdove in njive v zasebnem ozemlju. Jugoslovanska Kmetška zveza je poslala na deželno vlado v Ljubljani sledečo vlogo:

Jugoslovanska Kmetška zveza je po svojem zastopniku nar. poslaniku Lovro Počučniku posredovala dne 2. avgusta pri dravski divizijski oblasti glede legitimacij za obdelovanje polja po onih kmetovalcih, ki imajo taka onstran demarkacijske črte. Na več naših vlog smo dobili sledeči dopis z dne 30. avgusta:

«Naš delegat pri bivši italijanski misiji je ponovno posredoval glede legitimacij za prehod demarkacijske črte v svrhu obdelovanja polja. Šef italijanske delegacije ni bil pooblaščen izdati sam te propustnice, temveč je predložil te naše intervencije guverneratu v Trstu. Odtod do dneva odhoda Italijanov iz Ljubljane kljub našim urgencam ni prispel nikak odgovor. Trenotno bi zamogla edino le deželna vlada preko centralne vlade diplomatičnim putem posredovati. Dravska divizijska oblast. Po zapovedi komandanta načelnik štaba: Mil. D. Nedič.»

Ker prizadeti posestniki tem potom niso prišli do propustnic, prosijo Jugoslovanska Kmetška zveza deželno vlado, da ona posreduje pri centralni vladi v Beogradu in da tako dobijo prizadeti propustnice še pred zimo, da si morejo nabaviti drv, ker niso mogli obdelati polja in pokositi sena.

Namakanje semenskega žita.

Gotovo je vsakdo opazil, da so nekateri pšenični klasji pred žetvijo črni, namesto zrnja se nahaja v njih črn prah, ki ga veter raznaša.

Tako žito je smetljivo, bolezen se pa imenuje s n e t.

Snetivost žita se pojavlja v dveh vrstah in sicer:

1. Snet »Tilletia«, ki ostane trda v klasju in obdrži obliko zrna. Tako zrno je črno, na dežju se močno napne. Ako tak klas ali zrno razmečkamo, čutimo poseben duh po slanikih. Ta bolezen ne praši, se namreč le maže in se imenuje smrdljiva snet, ki napada pšenico in rž.

Njej podobna je vrsta »Ustilago« ali prašnata snet, ki napade rada pšenico, tudi oves, ječmen, proso in koruzo.

Marsikdo je že opazil velike črne bule na mladi koruzi. To je ta bolezen. Te boleznici se širijo ob deževnem vremenu. Njih razvoj je podoben razvoju »Perenospore« pri vinogradništvu, samo, da ta bolezen ne napade listja, ampak zrno ali kal, se ugnezdi v njem in ž njo razvije v novem klasju.

Posebno smrdljiva snet je letos zelo razširjena in se pri mlatvi opazuje na umazanih mlaticih. Tako žito je na svojem površju polno sneti (gliv) in ako sejemo tako seme, se ta bolezen v prihodnjem letu še bolj razširi.

Iz tega je razvidno, da naj v prvi vrsti skrbimo za čisto, kleno zrnje za seme. Nekateri kmetovalci si pomagajo s tem, da semensko žito perejo. Ta način je nezadosten, ker voda opere pol zrnja po straneh, ne more pa na vrh pšeničnega zrna vplivati, ker je isto porastlo z gosto dlakico, ki se ne zmoči.

Pod okriljem te dlakice se nahaja trosje.

Proti tej bolezni se uporablja vroča voda, da se trosi uničijo, kar pa kaljivosti zelo škoduje.

V nekaterih krajih si pomagajo posestniki na ta način, da mečejo žito čez ogenj. Ta način se ne obnese posebno dobro. To bi se dalo še najbolje izpeljati s prosom, ker se vsled njegove trde luskine trosji lažje uničijo.

Izmed vseh naštetih sredstev za zatiranje smrdljive sneti pšenice in žita sploh se pa priporoča namakanje z modro galico.

Za to namakanje se vzame 1/2 kg modre galice na 100 litrov vode in v tej raztopini se namaka 100 kg pšenice. Tekočina naj bo vsaj 10 cm nad žitom. Pšenica se dobro zineša, da vsa snetiva zrna in trosi splevajo na površje. Vse, kar plava, se z zajemalko pobere in odstrani.

Pšenica se namaka 12 ur, kar popolnoma zadostuje, ker drugače trpi kaljivost.

Po 12 urah se ta tekočina izpusti ali odlije in na pšenico se nalije apneno mleko (6 kg dobro žganega apna na 110 litrov vode). Apneno mleko pustimo pet minut učinkovati, in se med tem časom vse dobro premeša.

Učinek apnenga mleka ima ta namen, da uničuje škodljivi vpliv galice na klice semena.

Nato odlijemo apneni belež, pšenico razgrnemo na rjuhe in jo posušimo. Tako namakano seme je treba med sušenjem večkrat premešavati. Ako hočemo tako pšenico sejati s sejalnim strojem, je treba

vsaj 12—16 ur počakati, da se seme posuši in se med yalčki ne zmečka.

Pri ročni setvi je pšenica po 6 urah dobra za setev. Čim preje pride v zemljo, tem boljše je za kaljivost semena.

Paziti je torej treba, da ne bi slučajno dež onemogočil pravočasno setev.

Namesto modre galice se rabi tudi formalin. Na 100 litrov vode se rabi en četrt litra 40 odstotnega formalina, če je slabejši, treba primeroma dodati več. Če bi pa zopet dali več kakor en četrt litra 40 odstotnega formalina, bi kaljivost možno trpela.

Ravnanje pri tem načinu je ravno isto kakor pri modri galici, samo da 100 litrov tekočine zadostuje na 150 kg semena in se seme namaka natančno le četrt ure.

Iz tega sledi, da je namakanje semena velevažno posebno tam, kjer se hoče obvarovati velike škode, kadar nastopa smrdljiva snet v velikem obsegu.

Škoduje tudi zdravemu semenu in na pravi črno moko. Skrben gospodar bode vsikdar žitno seme pravočasno namakal.

F. M.

Naj se škoda povrne!

Ko so bile orožne vaje na Koroškem končane, so prihajale na Jugoslovanska Kmetško zvezo obilne pritožbe, da vojaška oblast ne mara povrniti škode, ki so jo imeli kmetje, kateri so oddali konje in vozove za čas ofenzive na Koroško. V ta namen je Jugoslovanska Kmetška zveza po svojem načelniku, poslancu Brodarju, vložila vprašanje na vojnega ministra. Interpelacija se glasi tako:

Vsled večjih orožnih vaj na Koroškem je vojaška oblast zahtevala od naših kmetov, da dajo konje, opreme in vozove, kar so kmetje rade volje tudi storili, ker so se zavedali svoje dolžnosti nasproti državi.

Toda kmetje so bili iznenadeni, ko so dobili konje nazaj ter so popolnoma upravičeno zahtevali odškodnino, pa se jim je odgovorilo, da ne dobe ničesar. Zahtevali so, naj se jim vsaj povrne škoda, ki jo imajo. Dobili so namreč nekateri kmetje tako razbite vozove in oslabele konje nazaj, da je bil en konj 1000 do 2000 kron manj vreden kakor takrat, ko ga je kmet oddal. Drugi kmetje so dobili konje nazaj brez opreme; tretji zopet razbite vozove brez verig, zavor itd. Tudi tem se je reklo, naj Boga zahvalijo, da so sploh kaj dobili. Povrh tega so se nekateri iz njih še norčevali in jih na razne načine šikanirali.

Zato vprašam gospoda ministra:

1. Ali so gospodu ministru znani ti nedostatki na Gorenjskem?

2. Ali je gospod minister voljan vse potrebno ukreniti, da se prizadetim kmetom povrne škoda, prizadejana jim od strani vojaške oblasti?

Ministrov odgovor bomo priobčili.

Vsak neorganiziran kmet škoduje moči kmetškega stanu. Zato vsi v Kmetške zveze!

Naš boj proti carini.

Znano je, kako so ravno naše Kmet-ske zveze prve začele neizprosni boj proti neznosni carini, ki nam je ravno tiste tuje izdelke najbolj podraževala, ki jih kmet najbolj rabi. Naše Kmet-ske zveze so na svojih sročih sklepale resolucije in zopet resolucije. Vlada se je dolgo branila. Toda končno se je morala udati pritisku ljudstva in naših poslancev ter carino deloma odpravila deloma znižala. Vendar pa še kljub temu ni tako, kot bi naši kmetje želeli. Zato je naš poslanec Vesenjāk vložil v finančnem odboru še dodaten predlog, ki naj carino v tistih predmetih, ki so za kmeta neobhodno potrebni, še bolj zni-ža. Kljub temu, da je naša stranka v opoziciji proti vladi in kljub temu, da z novimi določbami o carini ni še popolnoma ustrezno kmet-skim zahtevam, so naši poslanci glasovali za vladni predlog, ker je ta vladna predloga mnogo boljša kot nič. Nič pa se ne čudimo socialno-demokratskemu »Ljudskemu glasu«, če po svoji maniri la-že, da so naši poslanci glasovali proti znižanju carine. Ali ne bi bilo to smešno: ravno naši poslanci so se prvi in največ borili proti visoki carini, sedaj naj pa glasujejo proti? Ali »Ljudski glas« res misli, da so njegovi bralci tako neumni, da bodo take laži verjeli?

Gospodje socialni demokratje, le la-zite naprej, naše Kmet-ske zveze pa bodo delale za kmeta. In upamo, da se jim tudi v drugih stvareh posreči polagoma pribori-ti si uspeha, kot se jim je to posrečilo v boju proti carini.

Davščina od vrednostnega prirastka.

(Piše deželni svetnik dr. Josip Derma-stia.)

(Nadaljevanje.)

Slišali smo, da je vrednostni prirastek razlika med pridobitno in otujilno vrednostjo nepremičnine ter da se sme pri izračunavanju vrednostnega prirastka vpoštevati samo vrednost nepremičnine same, ne pa tudi pridobitna in otujilna vrednost pri-tiklin.

Tako ugotovljeni vrednostni prirastek pa še ne tvori podlage za odmero davščine. Davščina se odmerja šele od davščini zavezanega vrednostnega prirastka. Davščini zavezani vrednostni prirastek daje šele odmerno podlago.

V svrhu izračunavanja davščini zaveza-nega prirastka, mora se po § 9. zakona o uvedbi davščine od vrednostnega prirastka pred vsem prišteti pridobitni ceni:

1. Vse dokazne izdatke, ki so jih otujitelj ali pa njegovi predniki v pravici imeli v dobi, ki je pri odmeri davščine vzeti za podlago za trajni povišek vrednosti nepremičnine, torej zlasti stroške za novogradnje, pri- in prezidave, za zboljšanje kulturnega stanja kmetijskih in gozdarskih zemljišč in za druge kmetijske melioracije, prikupnine za vodovode, stroške ali prispevke k stroškom cestnih, kanalskih in vodnih zgradb, prispevke za

vodne zadrage, v kolikor ti prispevki slu-žijo za napravo, ne pa za vzdrževanje vod-nih zgradb l. dr.

2. Pet odstotkov pridobitne cene kot povračilo za posebne izdatke povodom svoječasne pridobitve (za prenosnine, pla-čilo zastopnika itd.).

3. Pri kmetijskih in gozdarskih zem-ljiščih razliko med vrednostjo donosa (pri-delka), ki je pri otujitvi ostal na njih, in donosa, ki je pri pridobitvi stal na njih. Toda v tem slučaju se ne smejo vrhu tega še vračunati stroški za dosego tega donosa.

K posameznim točkam je omeniti na kratko tole:

K šte v. 1. Izdatki so po določbi § 9., šte v. 1 zakona vštetni, če so vrednost otu-jene nepremičnine trajno zvišali in so do-kazni.

Pridobitni ceni se prištejejo torej le izdatki za trajni povišek vrednosti ne-premičnine. Vprašanje, kateri izdatki so trajno povišali vrednost nepremičnine, je treba rešiti v vsakem posameznem slučaju posebej. Vsekako je pa povišek trajen le tedaj, če ob otujitvi še obstoja Zakon našteva le nekaj primerov takih trajnih poviškov, kakor stroške za novo-gradnje, pri- in prezidave, za zboljšanje kulturnega stanja kmetijskih in gospodar-skih zemljišč ter za druge kmetijske meli-joracije.

Vštevni torej niso navadni oziroma tekoči vzdrževalni stroški kot n. pr. sna-ženje dimnikov, beljenje hiše, preslikanje sob, popravljanje peči, sobnih tal, strehe, okenj, vrat itd.

Vpoštevati tudi ni novih naprav že obstoječih delov nepremičnin t. j. nado-mestnih naprav, če se vrednost vsled teh le za časno zviša in če ni nepremičnina vsled tega donosnejša n. pr. odstranjenje nerabne strehe iz pločevine in naprava nove v enaki površini, prekrivanje strehe, napravo novih okenj namesto starih. Iz na-vedenega razloga tudi ni vpoštevati stroš-kov za zgradbo nove hiše, ki se je v enaki velikosti sezidala namesto pogorele. Sploh ni vpoštevati onih izdatkov, ki so bili na-pravljeni radi tega, da se nepremičnino vzdrži v dobrem in rabnem stanju.

Ako se ne gre za izmenjavo obstoje-čih delov, ampak za novoprizidave ali bi-stvene spremembe starih stavb, so izdatki za novoprezidave in bistvene spremembe vštevni. — Take naprave so: zgraditev novih strešnih stanovanj, kletij, vodnjakov, greznic, stranišč, kanalov, dimnikov, sprememba stanovanj v prodajalniške pro-store itd.

Vštevni so izdatki za melioracije, s katerimi se napravi nerodovitno zemljišče rodovitno (odstranitev kamenja s pašni-kov, osuševanje močvirja in barja itd.) ali se pa trajno zviša donosnost zemljišča (osuševalne in namakalne naprave, spre-memba kulturne vrste in zboljšanje kultur-nega stanja).

Stroški za gnojenje pa spadajo med vsakoletne stroške obdelovanja, ne pa med take stroške, vsled katerih se je vrednost nepremičnine trajno zvišala.

Pridobitni ceni se prištejejo le vštevni izdatki iz dobe, ki jo je vzeti za podlago pri odmeri davščine. — Če je bila nepre-

mičnina pridobljena pred 1. januarjem 1901 se vštejejo torej le izdatki od tega dne do dne otujitve; izdatki pred 1. januarjem 1901 so že vpoštevani v občni vrednosti. Na primer:

Janez Kodermac je vkupil s kupno pogodbo z dne 20. marca 1895 njivo za 2000 K, na kateri je sezidal leta 1898. hišo, leta 1899. hlev, leta 1904. svinjak, leta 1906. kozolec, leta 1909. vodnjak in leta 1913. kovačijo. — Vse je prodal leta 1917. za 40.000 K. — Ker je bila prodana par-cela pridobljena pred 1./I. 1901 stopi na-mesto pridobitne cene občna vrednost ob tem času; v tej občni vrednosti so že vpo-šteti izdatki za zgradbe pred 1./I. 1901 t. j. za hišo in hlev. K občni vrednosti kot pri-dobitni ceni je v svrhu izračunavanja davščini zavezanega prirastka prišteti le izdatke za zgradbe, napravljene po 1./I. 1901 t. j. za svinjak, kozolec, vodnjak in kovačijo.

Vštevni so le oni izdatki, ki jih je na-pravil otujitelj ali njegov pravni prednik. Izdatki, ki so jih napravile tretje osebe z darilnim namenom ali pa v lastnem interesu, niso vštevni, če tudi pri-dejo otujitelju v dobro.

Na primer:

Franc Bolta je dal svoj na barju ležeč travnik, katerega je kupil leta 1906, za 6000 K, Antonu Brglezu za 10 let v zakup. Ker je bil travnik zelo močvirnat, je dal zakupnik Brglez v svrhu osušitve travnika napraviti na svoje stroške jarke za odvajanje vode. Naprava jarkov je zakup-nika stala 4000 K. Vsled odvajalnih jarkov je postal travnik suh, vsled česar se je v vrednosti zelo dvignil. Po preteku zakup-ne dobe je lastnik Franc Bolta tako zbolj-šani travnik prodal za 20.000 K. — Izdat-kov za napravo odvajalnih jarkov v zne-sku 4000 K, ki so vrednost travnika brez-dvomno za trajno zvišali, ni prišteti k pri-dobitni ceni, ker je izdatke za jarke plačal zakupnik Brglez in ne lastnik ter otujitelj Bolta.

Vštevni so nadalje le dokazni iz-datki t. j. taki izdatki, ki jih zamore otuj-itelj odmerjajočemu oblastvu podrobno na-vesti in s katerimikoli dokazili podpreti.

Priporoča se, da davčni zavezanci s prijavo potrebnih dokazil takoj naznanijo odmerjajočemu oblastvu vse one izdatke, o katerih mislijo, da so v zmislu zakona vštevni in se imajo prišteti pridobitni ceni.

K šte v. 2. Podoločbi § 9. šte v. 2 zakona se posebni izdatki povodom svoje-časne pridobitve n. pr. za prenosnine, vknjižnino, plačilo zastopnika, vračunavajo kar pavšalno s 5 % pridobitne cene brez ozira na to, če so bili ti stroški višji ali nižji od določenega pavšala. Zlasti se mora povdarjati, da se od otujitelja plačane provizije za posredovanje ne sme odšteti od otujilne cene, še manj pa jo prišteti prido-bitni ceni.

K šte v. 3. Po določbi § 9. šte v. 3 zakona je pridobitni ceni prišteti razliko med donosom ob otujitvi in pridobitvi ne-premičnine.

Na primer:

Franc Smrekar je s kupno pogodbo z dne 20. oktobra 1910 kupil njivo, ki je bila obsejana s pšenico za 1400 K. — To njivo je Smrekar prodal s kupno pogodbo z dne 16. julija 1917 z fižolom, ki je bil na njivi,

za 8000 K. — Vsejana pšenica je bila leta 1910. vredna 400 K; fižol pa je bil leta 1917. vreden 2400 K. K pridobitni ceni po 1400 K je prišteti razliko med vrednostjo vsejane pšenice leta 1910. po 400 K in vrednostjo fižola leta 1917. po 2400 K, ki znaša 2000 K; na ta način dobimo vsoto 3400 K. Ako odštejemo to vsoto od otujilne vrednosti po 8000 K, se nam pokaže izračunjeni vrednostni prirastek 4600 K.

Prav isto velja glede razlike vrednosti lesa, ki je bil v gozdu ob času otujitve in ob času pridobitve. To razliko je prišteti pridobitni ceni. Če se to vsoto odšteje od otujilne cene, se dobi izračunjeni vrednostni prirastek.

(Dalje.)

„Domoljubova“ pisma.

20. Zopet nekaj iz šolstva.

Vprašujete nas, zakaj tako malo pišemo o »tistem prosvetnem odboru« v Belgradu, ki izdeluje načrte za naše šolstvo? Zato, ker ne moremo verjeti, da bi beseda tega odbora kaj veljala. Naša misel je, da se brez našega ljudstva o našem šolstvu ne bo govorilo in odločevalo. Če ni bilo vse govorjenje o svobodi in samoodločbi laž in sleparstvo, se mora dati ljudstvu pri šolstvu tehtna beseda. Ali naj mar nekaj učiteljev v Belgradu — pravijo, da je en sam iz Slovenije vmes — samolastno sklepa in odločuje o tem, kakšne naj bodo šole za naše ljudstvo? Tega kratko in malo ne bomo dopustili. Nismo se zato osvobodili, da bi sedaj liberalcem duševno robotali!

Koliko razume tisti belgrajski »prosvetni odbor« o vzgoji, se vidi na primer iz tega le. V svojem načrtu za srednje šole govorijo tudi o tem, naj bi se na srednjih šolah fantje in dekleta skupaj vzgajali. Pravi, da se je to obneslo. Kako se je to obneslo, nam pričajo poročila iz Amerike, kjer so bili uvedli tako skupno srednješolsko vzgojo. Tista poročila bridko tožijo, koliko huđe je prinesla ta vzgoja. Šola v tej dobi že sicer ni brez nevarnosti. Mlad človek se v šoli ne more prosto gibati, kakor bi hotela narava, zato so živci bolj razdražljivi. V teh letih vse kipi, loteva se ga neki nemir in domišljija mu bega sem ter tja. Deček dozoreva v mladeniču, deklica v dekletu. To je čas velikih nevarnosti za čistost srca in telesa. Če sedaj fante in dekleta skupaj pomešate v šole, boste te nevarnosti le še povečali. Pazljivost se bo obračala od učenja na druge reči, domišljija se bo lovila ob spolnosti, strasti bodo dobivale vedno novega netiva. Tista poročila iz Amerike pravijo, da skupna šolska vzgoja doraščajoče fante in dekleta naravnost kvari in da so take šole neredka kotišča najgrših strasti. Zato se je že leta 1911. mednarodni zbor za vzgojo, zbran v Bruslju, odločno izrekel proti taki skupni vzgoji. »Prosvetni odbor« v Belgradu pa ima pogum trditi, da se je ta vzgoja obnesla! Tu se vidi, koliko je vreden tisti odbor!

Skupna srednješolska vzgoja na splošno tudi zato ni nič prida, ker fant ni dekletu, ne dekletu fant. Kakor imata vsak svoje

duševne posebnosti, ki se prav v tej dobi začno ločiti in kazati, tako morata kmeti tudi vsak svojo vzgojo in svoj pouk. Že pred več meseci je slovenski profesor doktor Ozvald Skrit izpregovoril o tem in pogumno zaklical: »Dekle v dekliško šolo! Noben narod ne potrebuje učenih žen, učenih deklet, tembolj pa bolo kmalu potrebovali zdravih mater!« »Prosvetni odbor« v Belgradu je seveda tudi ta glas preslišal!

Morda pa vendar ne bo preslišal glasu, ki se je odzval v Zagrebu. V Zagrebu izhaja »Jugoslovanska Njiva«, list, ki sovraži vero in Cerkev, vendar bi pa rad, da bi naš narod ne propadel. Ta želja mu časih navda misli, kakor jih uči zdrava naravna pamet. Tako tudi to pot. Ko je nastalo govorjenje o tem, se je začudil, kako je mogel »prosvetni odbor« sprejeti v načrt tako skupno vzgojo. Še bolj se je začudil, kako je mogel odbor trditi, da se je ta vzgoja obnesla, ko je vendar ravno nasprotno resnično. Vse kaže, pravi, da se je prosvetni odbor le zato odločil za skupno vzgojo, ker je sedaj to »moda«, šega, ker se zdi to bolj imenitno in gosposko. Ali je pa prosvetni odbor za to postavljen, da bo naše ljudstvo kvaril z neumnimi šegami in modami? In da je ta šega ne le neumna, temveč tudi skrajno kvarljiva, to »Jugoslovanska Njiva« prosvetnemu odboru na učen način, a dobro razklada. Po domače pravi prav to, kar smo že mi rekli. Čas srednješolske vzgoje je najmanj pripraven za kako skupnost. Kdor hoče tako skupno vzgojo, ta ne želi naši mladini dobro. V ljudski šoli, da, tu je mogoča, dasi tudi ne vedno najboljša, v srednji šoli, v dobi, ko se začne prebujati spolnost, je taka vzgoja nekaj nezdravega in pogubnega. Taka vzgoja bi življenje naše mladine le razvedala. V našem času je pa že dosti razdejanja drugod, ni treba, da bi se zanašalo še v naše šole!

Če mora brezverski list, ki pa ima vsaj še nekaj ljubezni do našega naroda, tako zavračati namene prosvetnega odbora, tedaj je to jasen dokaz, koliko prida je ta prosvetni odbor! Zato pa pravimo še enkrat: Naj dela prosvetni odbor v Belgradu, kar hoče, našemu ljudstvu ta prosvetni odbor ne bo gospodoval in ukazoval. V svobodni državi hočemo imeti svobodno besedo, ko gre za najdražje, kar imamo, za našo mladino! Naj si zapomnijo tisti, ki jih mika s silo ljudstvu jemati pravice: nasilstvo v demokratični državi je veleizdajal! Zakaj, državo ruši, kdor ruši svobodo!

Za Sokola.

G. mesar Ignacij Paternoster iz Sv. Jakoba ob Savi nam je poslal popravek, katerega iz usmiljenja do njega ne bomo priobčili, ker namreč v tem popravku napada druge osebe, ki bi ga znale za to tožiti. Popravek je sicer čisto brezpomemben, le to mu radi priznamo, da je bil tudi na fronti, ne samo v Judenburgu.

Je pa druga stvar, ki nas pri tem mo-žu izredno zanima in ki kaže, v kakšnih vodah plava Kmetiska stranka. G. Ignacij

Paternoster je kot mesar seveda silno vnel pristaš in agitator Kmetiske stranke.

Kmetiska stranka sicer vedno hiti za- trjevati, da nima z liberalci nič opraviti, dasi je sam g. dr. Tavčar v Ljubljani čisto drugačnega mnenja, toda ta g. Paternoster vendar silno vneto agitira za — Sokola. Da je Sokol najzvestejši privesek liberalne stranke in njen ostanek na deželi, nihče ne dvomi, tudi g. Paternoster ne, niti Kmetiska stranka sama. Poleg tega pa je, kakor smo že parkrat povdarjali, Sokol avantgarda brezverskega svobodomiselstva, česar tudi Sokol prav nič ne skriva. A vendar, g. Paternoster, luč in steber nove Kmetiske stranke, vneto agitira za Sokola.

»Kmetijski list« bo pa še vedno dokazoval da Kmetiska stranka nima z liberalci nič opraviti in bo celo nekoliko pozabljajal čezno. Pametnim ljudem pa je vendar jasno, da bivši liberalni magnatje, ki vodijo Kmetisko stranko, niso slekli čez noč svojega liberalnega prepričanja, kot se sle-če umazana srajca.

Kmetiska stranka sama skrbi, da si bomo glede nje vedno bolj na jasnem.

Vsi kmetje, kateri nočete službovati liberalnemu kapitalizmu, v Kmetiske zveze, ki so edina Vaša organizacija!

Šolske zamude.

Bliža se začetek šol, zato ne bo odveč, da ravno sedaj spregovorimo o šolskih zamudah, ki igrajo posebno na ljudskih šolah na kmetih veliko, toda žalostno vlogo.

Šolske zamude namreč so v veliko kvar šolskemu pouku in napredku. Radi njih se šolska tvarina ne more podavati v predpisanem redu in obsegu, ker je treba čakati zamudnike in tako trpi ves razred, ne samo nemarni, temveč tudi marljivi in redni učenci. Otroci, ki pogosto in kar redno opuščajo šolski pouk, zgube zvezo med posameznimi stvarinami in s tem zanimanje za predmete tudi takrat, ko so v šoli, in sploh vse veselje do šole.

Ako opazujemo za šolski pouk nemarne učence v njihovem poznejšem življenju, se jim pozna na prvi pogled nevednost, kažejo mrzkost do vsake nadaljnje naobrazbe, nezanimanje za izobraževalno delo in nasprotovanje vsakemu podjetju za umski napredek. V družinah takih nemarnežev izza šolskih let se ponavlja ona brezbriznost za šolo, ki je vladala tedaj, ko je bil gospodar sam še šolar.

Katerega šolnika bi torej ne vjezile šolske zamude, ki so v toliko škodo bodisi šolskemu pouku sploh, bodisi posameznikom, zato se ne čudimo, da gre učiteljstvo z ognjem in mečem nadnje.

Toda vkljub vsemu temu pa se nam zdi, da jo je vsekal predsednik učiteljskega društva za kočevski okraj daleko preko pravega cilja, ko je predlagal na zborovanju dne 14. malega srpana t. l. v Sodražici za novi šolski zakon med drugimi tudi ta-le načela:

Točka 3. Obravnava šolskih zamud je izključna zadeva krajevnih konferenc, na enorazrednici šolskega voditelja. Zamude se obravnavajo tedensko.

Točka 4. (»Učiteljski Tovariš« ina zopet točko 3.) Kazen določujejo krajevne konference oziroma šolski vodja (Glej 3.) in sicer za vsak zamujeni dan 3 K (6 ur zopora). V ponovnih slučajih se kazen zviša do 6 K (12 ur zopora).

Točka 5. Za uporneže naj velja denarna globa le pri prvih dveh naznanitvah, potem naj se kaznujejo le z zaporno kaznijo.

Točka 7. Pritožb proti odredbi pod 4 in 5 ni.

Točka 8. Ker se roditelji po veliki večini ne menijo za to, je-li ima otrok v vedenju dober ali slab red, naj se kaznuje tudi nje v slučaju slabega reda (3, 4, 5) in sicer od 10 do 20 K.

Oglejmo si nekoliko ta v rešnici izvorna načela. Doslej je bil predpis, da obravnava šolske zamude krajni šolski svet in sicer zborni, po gornjem načelu pa naj jih nadalje obravnava izključno konferenca učiteljev. Kdor je bil kdaj pri kakšni sodnijski ali kakšni drugi obravnavi, je lahko opazil, da je klican za vsako stroko, ki pride v obravnavo, tudi dotični zvedenec in naj bo stvar še tako enostavna in razumljiva. Za okolnosti šolskih zamud, kot so pota, vreme, družinske razmere, otrokova individualnost, za vse to je zvedenec konferenca, ki more zadevo tako točno in natančno presoditi in končno veljavno urediti, da zoper to odredbo (točka 7.) ni sploh nobene pritožbe, ker sploh o zadevi nihče drug nič ne razume, kot učiteljska konferenca.

Radovedni smo, koliko je učiteljev in učiteljic v Sloveniji, ki bi bili obiskali vse družine svojih šolskih otrok, da bi s tem vsaj površno spoznali njihove družinske in premoženjske razmere, da bi spoznali oddaljenost od šole, kakovost pota v lepem in grdem vremenu, ob nalivih in zametih, ali gredo pota ob vaseh ali samotnih, gozdnih krajih, ker vse to pride v poštev pri presoji, ali so šolske zamude opravičene ali neopravičene.

Koliko je morda učiteljev, ki posebno ob zimskem času poznajo razum pota iz sobe v učilnico, morda še v trafiko in gostilno in po teh potih sodijo vsa pota svojega šol, okoliša, kaj naj še-le rečemo o nežnih gospicah učiteljicah. In ti naj sodijo nezmotljivo o šolskih zamudah, kmet, zastopnik občine, ta nikakor ne sme blizu, ta bi motil nezmotljivost učiteljstva.

Glede zapornih kazni in glob spominjamo samo to, da se učiteljstvo kaj rado imenuje izobraževalni činitelj ne samo šolske mladine, temveč celega »milega« naroda, obenem pa opozarjamo, da je kazen prav zadnje vzgojno in izobraževalno sredstvo, zato naj se nečuje povoljniji šolski obisk med našim ljudstvom s prijaznim poukom in dobrohotnostjo od strani učiteljstva ne pa s sitnostjo, oblastnostjo odurnostjo in hudimi kaznimi. Pomislite, je li to človeško, da naj za 3—5 otrokovih zamujenih šolskih ur, gre oče-gospodar kar 6 ali celo 12 ur v temnico.

Učiteljska konferenca naj se postavi na naše stališče in zadevo šolskih zamud preišče tedensko na licu mesta, potem bodi, toda pri gorki peči presojati naše šolske zamude, si pa ne bomo pu-

stili. Bivšemu okrajnemu šolskemu nadzorniku Jos. Turku je neki mož razložil razloge šolske zamude in ga vprašal: Gospod, ali bi Vašega otroka v takih razmerah poslal v šolo? In odgovoril je odločno: Jaz ne! Tako naj premisli vsak učitelj, ali bi on poslal v danih razmerah svojega otroka v šolo ali ne in potem naj sodi zamude drugih otrok, zakaj zdravje in druge domače razmere kmetove niso prav nič manj upoštevanja vredne kot učiteljeve.

Točka 8. je pa tako smešna, da ne moremo nanjo drugače odgovoriti, da jo obrnemo na učiteljstvo, da se s tem pokaže vsa njena smešnost. Torej: Ker se učiteljstvo po veliki večini ne meni za to, je-li se otroci v šoli dobro ali slabo vedejo, naj se kaznuje tudi nje v slučaju slabega reda.

Ker s tem člankom nikakor nečemo žaliti našega dobrega in za blagor ljudstva vnetega učiteljstva, zato k sklepu konstatiramo, da je učiteljsko društvo za kočevski okraj do dna in skozi in skozi liberalno, tovariš predsednik pa krona njegova. Zanimivo je in zapomniti je treba, kako na omenjenem zborovanju govori društveni tajnik: »Po dolgi, dolgi dobi siromajstva in tlačenstva nam je zasijal dan svobode, doba zlate prostosti.« Kaj ne, liberalno učiteljstvo, ko si izlezlo izpod jarma, pa je tvoje prvo delo, da grabiš verige, da b i vklenilo vanje kmeta-tlačana.

Kmetije, vedite tudi, da so učitelji, ki bi vam radi stopili na tilnik, zvesti pristaši J. D. S. zato vtaknite to številko »Domoljuba« za ogledalo, da jo imate pripravljeno, ko se bo ta stranka priliznjeno smukala okrog vas. Sicer pa preberite še enkrat začetek tega članka in skrbite za reden šolski obisk v gmotno in duševno korist svojih otrok.

„Pod Srbom“.

(Dopis z dežele.)

Silno trd in oster je urednika članek »Cenjena gospodična!« v 28. številki let. »Domoljuba« na str. 286 in 287. Ne bo napačno če mu malo popilimo roge.

»Pod Srbom.« Kaj se to pravi, da smo Slovenci pod Srbom? Menda to, da je vladar srbskega rodu. Ali je to kaj hudega? Mislim, da ne. Kako pa drugi mislite?

Proti »bojevitim« Srbom tudi ni toliko zabavljanja, kakor ga gotovi ljudje vidijo in slišijo. Samo nekaj sem slišal zabavljati, pa bolj proti nekaterim našim listom, kakor pa proti Srbom. Pisali so, da je srbski vojak v boju plemenit. Naši fantje tega ne verjamejo in pravijo, da tudi srbski vojak v boju podivja. Čudno bi bilo, če bi ne. Saj so Srbi menda tudi ljudje s svojimi vrilnami, pa tudi s slabostmi. Srbi so hrabri, junaški, neustrašeni, to je res. Vojska je pa nekaj divjaškega, in vsa moderna kultura ji ne more vdihniti duha plemenitosti. Vojska je pomnožila divjaštva, in minila bodo desetletja, predno bodo sledovi divjaštva šli proč od nas. V vojski so podivjali vsi narodi, vsi so grešili zoper večne božje in minljive mednarodne postave. Kdor gleda divjaštvo samo v vrstah nasprotnikov,

v svojih vrstah samo sveto nedolžnost in plemenitost, ta je zloben in slep.

Upajmo, da so krvavi boji za nami. Začel se bo pa nov boj; boj dela, izobrazbe, boj zoper naše raznovrstne napake. Ta boj bo plemeniti, in v tem boju zastavimo vsi trije rodovi vse svoje sile, da dvignemo svoje ljudstvo kvišku iz močvare podivjanosti.

Ne verjamem, da bi bili naši fantje pozabili, da so dolžni pokorščino državi. Moram jih malo zagovarjati. Računajmo s razmerami. Oktobra 1918 se je zasljal klic: Proč z vojsko! In iz istih ust, ki so vojsko preklinjala, je prišel zopet klic, ki je vojsko blagoslavljal. Fantje so vabili k »orožnim vajam«. Fantje, ki so bili nad štiri leta v krvavih bitkah, vajeni vsega orožja in trpljenja, ti fantje naj gredo k »orožnim vajam! Kdo naj to verjame! In fantje res niso verjeli, zdelo se jim je, da jih hoče nekdo prav pošteno potegniti.

Dalje: Ali so bile te »orožne vaje« potrebne? Iz narodnega stališča so bile gotovo potrebne. Kdo pa jih je zakrivil. To je bilo delo framazonov. Čemu so pustili tisti ljudje, ki flikajo evropski mir v Parizu, da smejo Nemci in Ogrji počenjatli, kar hočejo. Iz vsega početja se vidi namen: uničimo Slovence. Deloma naj utonejo v laškem morju, deloma naj jih pohrustajo Nemci in Ogrji. To je najlažji problem rešitve malih narodov. Veleđični gg. framasoni bodo pa pri tem nečednem poslu popolnoma nedolžni!

Sedaj pa k zabavljanju.

Pravijo, da je sedaj »pod Srbom« še slabše kot je bilo pod Nemcem v Avstriji.

Mnogo jih je, ki tako govore, pa niso ne prismojeni nevedneži, ne nerodni zlobneži, ne podkupljive duše, ne oboje, ne vse troje obenem. Zakaj ne? Zato, ker je res v marsičem slabše; zakaj bi tajili! Nočejo pa ljudje s tem reči, da so Srbi krivi slabših oziroma poslabšanih razmer. Nikakor ne. Ljudje le hočejo povedati: V tem času, kar smo združeni s Srbi, se je državni in svetovni položaj v marsičem poslabšal.

Kaj nam ni všeč. Naštejmo nekaj takih reči.

1. Draginja vedno bolj narašča. Revnejši sloji bodo morali lakote umreti ali po zimi od mraza zmrzniti. In nobeden vrag — tako se zdi — še ni vzdignil prsta, da bi draginji stopil na prste. Pač — uradništvu in učiteljstvu in drugim, ki »vlečejo iz kase«, so povišali plače. Ali, ne zameritel s tem so draginjo le povečali. Kdor prodaja, bo dejal: Sedaj, ko imaš več, lahko tudi več plačaš. Kje pa je studenec za poviševanje plač? Ta studenec izvira v finančnem ministrstvu pod imenom: Davek in doklade. Ta studenec vednobolj narašča in kemična preiskava je dognala, da pri tem največ trpe najrevnejši državljani. Dobičkarji ne bodo nič izgubili. Kar bodo plačali davka, to bodo prisluzili s tem, da bodo povišali cene pri svojem blagu. Nižje ljudstvo bo pa plačevalo davek sebi in bogatašem.

In kje iščejo v državi, povsod novih virov. Davek na samce! Ali ste že slišali. Ali bo država na boljšem radi tega davka? Ljudje se bodo raje možili in ženili, da se bodo odkrivali tega davka — davka se naš človek boji, kakor hudič križa — beda

bo tem večja, ker bo število revnih družin tem večje.

2. Poskusi s skupnim slovom in drugo jezikovno igrakanje preprostemu ljudstvu ni in ne more biti všeč. Slovenci ostanimo Slovenci, Hrvati naj bodo Hrvati, Srbi pa Srbi. Če nismo vtonili v nemškem, oziroma mažarskem in turškem morju, potem se nam tudi v domačem morju ni treba utopiti. Imejmo vsak svojo književnost. Izobraženci med nami se učimo srbskega oziroma hrvatskega narečja, Srbi in Hrvati pa našega, pa se bomo lahko med seboj izpopolnjevali. Ne bodimo tako neslanji kakor tisti socijalni demokrat, ki je zahteval, naj bo univerza v Ljubljani srbohrvatska in ne slovenska. Tudi narodno-plemenski samomor je pregrešen.

3. Pukovska okružna komanda in šteje v oklepaju (vojno dopolnilno poveljstvo), kakor tudi denarna vrednost 1:3 ne govori prav jasno, da stojimo kot bratje drug poleg drugega.

4. Grdo in umazano med izobraženci je stikanje za prijatelji Avstrije. Zvesti smo bili Avstriji in ljubili smo jo bolj, kot je ona nas ljubila, eni v resnici, drugi bolj iz hinavščine, ker je tako kazalo. In če smo ljubili nemško mačeho, ki nas je tepila, če smo ji bili bolj zvesti, kot je zaslužila: ne štejmo si tega drug drugemu v greh. Prepričan sem, da bo naše ljudstvo, ki išče v Jugoslaviji pravične ljubezni, svojo jugoslovansko mater tem bolj ljubilo, čim bolj bo med izobraženci izginjala nespametna gonja drugega zoper drugega. Neumna se mi zdi n. pr. gonja nekaterih učiteljev zoper svoje nadzornike. S tisto pravico kakor se vzdignejo učitelji zoper nadzornike, bi se smeli otroci vzdigniti zoper svoje učitelje, ki so iz njih pulili vinarje za vojne potrebe. A mali otroci molče, veliki »otroci« pa drug drugega preganjajo, zaničujejo, zasramujejo... Ali je res za obstoj Jugoslavije medsebojno klanije tako potrebno?

Tudi v svetovni politiki so razmere take, da za nas niso ugodnejše slabše, kakor so bile pred letom. Ali ne?

1. Kam smo zašli, ker smo slepo drli za rešitelji framasoni. Odtirani smo od morja. Ločeni smo od svojih bratov po jeziku, izročeni skoro na milost in nemilost gospodu sosedu Italijanu. Kako bridko je človeku pri srcu, ko danes bere tisto otožno pesem pesnika, čegar truplo počiva tam — tam pod Krnom — v tužini...

O, vdova tožna zapuščena

ki bol poznaš le, nič dobrot

Oj, zlata mati, domovina!

— — — — — vsa vredna si,

da krona venča te kraljeva.

A trnjev le tvoj venec je

in rod tvoj rod — mučenec je;

sovražni svet te le prezira,

prezira te in te zatira!

Kdaj to gorje pač mine ti?

Kdaj se oko ti zjasni kalno?

Kdaj slečeš to obleko žalno,

kdaj solnce zlato sine ti?

2. Vojska je minula, ujetnikov iz Italije pa še ni. In tam se jim godi slabše, kot

se je to godilo kjerkoli med vojsko. Pri naših »zaveznikih« so in ti zavezniki ravnaajo z njimi grje kakor ravna zver s svojim plenom. Ko bi bili mi civilisti, tako postopali z italijanskimi vojnimi ujetniki, kakor tam postopa civilno prebivalstvo nasproti našim ljudem! Le povejte vi, bivši vojni ujetniki matere Italije tam doma: Lakote bi bili umrli, če bi se vas ne usmilil stradaljoči Jugoslovani in bi ne delil z vami svoje-ga že itak borega griljeja.

Povedal sem nekaj misli, ki so mi prišle v glavo, ko nas g. urednik tako ostro prijemlje v svoje klešče.

Res pa je: Odkar smo »pod Srbom« je nastopilo marsikaj slabšega, česar preje ni bilo. S tem pa nočemo reči: Zveza z Srbi je temu kriva. Trdno sem prepričan, da tega tudi nikdo ne misli ne.

Odkod pa naj pride rešitev iz teh nadlog in težav? Iz Pariza? Od tam jo lahko čakamo do sodnjega dne popoldne. Iz zabavljanja proti državi? Kraljestvo ki je samo zoper se, bo razdejano, pa naj bo tudi Jugoslavija.

Rešitev mora priti od nas samih in podpirati jo mora nadnaravna moč sv. vere. Več dela in manj zabavljanja, več ljubezni in manj sovraštva, več poštenosti in manj zahrbtnosti: to je naša rešitev. Vse troje: delo, ljubezen in poštenost pa je sad vere...

Z Gorenjskega.

»Domovina« poroča: Po načrtu demokrata dr. Poljaka bodo razlašena tudi cerkvena in samostanska veleposestva. To pa naše klerikalce neizrečeno boli, kajti s tem jim bodo odpadli najboljši viri njihovih strankarskih dohodkov. V resnici pa ta stvar drugače izgleda. Cerkvnenih in samostanskih veleposestev na Slovenskem ni veliko. Ni pa nam znan noben slučaj, da bi se dohodki teh posestev izrabljali v strankarsko politične namene. Tudi se dohodki teh veleposestev ne morejo primerjati z dohodki verižnikov, ki so večinoma v demokratsko-liberalni stranki. Še boljše se pa godi upraviteljem pod sekvester postavljenih veleposestev. Ti upravitelji so izključno le člani liberalne stranke. Ogromne dohodke imajo ti ljudje in skoraj nobenega dela. Onemogočeno jim je deliti dobrote tudi svojim pristašem. Kdo upravlja veleposestva na Kolcni, na Brodu pri Predosljih in tovarne v Medvodah? Tako-zvani »doktor agitator« in Krenner v Kranju se dobro mastita. Gospodar pri vladni dr. Maren pa marno pazi, da ne uide h koritu nobena »klerikalna duša«. Kotičko časa bo li to še trajalo? Ali ni nikogar od naše stranke v Ljubljani, ki bi malo pogledal, kaj se godi na Gorenjskem? Naj še pripomnimo, da je zgoraj omenjeni minister dr. Poljak padel. Ta slavni demokrat je v zvezi z Eidom Reissom in Sternom pri špirtu zaslužil milijone. In tak mož je hotel izdelati agrarno reformo!

Vsaka hiša, v kateri je kak član Kmetske zveze, mora imeti „Domoljuba“, kmetsko glasilo.

Tedenske novice.

Jugoslavija.

j Ali bo naša država podpisala mirovno pogodbo? V mirovni pogodbi z Avstrijo je neka določba o varstvu narodnih in verskih manjšin, ki odločno sega v samostojnost naše države. Po tej določbi bo imela Italija vsak hip pravico vtikati se v naše notranje razmere in nastopiti pred zvezo narodov. Nasprotno pa za Italijo, ki bo imela pol milijona Jugoslovancev v svojih kreppljih, ne veljajo določbe o narodnih manjšinah in bo delala z našimi ljudmi, kar se ji bo zljubilo, mi pa se še pritožiti ne bomo smeli. Ni gotovo, če bo hotela naša država podpisati tako mirovno pogodbo.

j Razbojniki v vlakcu. Na progi Vinokovci—Brod se je v nekem kupeju dogodilo sledeče: Trгоvec Filip Pešić je začutil v polspanju, da mu nekdo reže suknjo. V tem se je predramil in pognal za lopovom, ki mu je seveda hotel odnesti listnico z denarjem, toda lopov ga prestreže z nožem in izgine. Isti večer je okradel zlikovec še tri potnike.

Domače novice.

d Rekvirirani zvonovi. Ker se je govorilo in pisalo, da leži v Gradcu in drugod v Avstriji še vse polno naših zvonov, se je ljubljanski škofijski ordinariat obrnil na tajnika za zunanje zadeve v Avstriji s prošnjo, naj ga isto obvesti, če so v Avstriji v resnici še zvonovi iz slovenskih pokrajin. Nato je prejel ordinariat od avstrijskega tajništva za zunanje zadeve, da v skladiščih rekviriranih zvonov ni nobenih zvonov iz slovenskih pokrajin.

d Da ne bo nesporazumljenja. V notici »Kdo ne sme biti pri Kmetijski stranki« v št. 35 »Domoljuba« nismo mislili na g. Vinko Jamnika, umetnega mlinarja z Otiškega vrha pri Meži ob Dravi, kar je poznavalcu kranjskih političnih razmer itak jasno.

Zborovanje za vrnitev ujetnikov se je vršilo dne 8. t. m. v dvorani Mestnega doma v Ljubljani ob obilni udeležbi. Sklicatelj g. Ivan Struna je v kratkem pojasnil položaj naših vojnih ujetnikov. Sprejela se je resolucija, s katero se pozivlja deželna vlada v Ljubljani in osrednja vlada v Beogradu, da se takoj in z vso resnostjo poprima tega vprašanja, da se reši naše ljudje iz suženjstva. Upostavila se je akcija za vrnitev vojnih ujetnikov in sestavljen provizoričen odbor, ki šteje 26 članov in sicer: Struna Ivan, Vidlič Ivan, Kaiser Ignacij, Peharič Ivan, Marn Franc, Kristan Valj, Petrič Jožef, Podlogar Jožef, Megušar Avgust, Hostnik Leopold, Jermol Jožef, Gabrovšek Franc, Tome Janko, Bitenc Jožef, Ančič Anton, Stana dr, Sturmova, Močnik Klara, Karbon Marija, Tome Frančiška, Brgič Aleksandra, Grčar Marija, Čiperče Ana, Juvan Marija, Sirkič Leopold, Krašinski Milij in Langor Alojzija. Za kritične stroškov, ki bodo povezani s to akcijo, se zborovalci prostovoljno zbirali vsoto 542 K. Na zborovanju sklenjeno nabiranje podpisov naj se izvrši po šlopanci, ki naj se poslužijo na volitvah ali na vsaki drugi ujet-

nikov, Ljubljana 3, in sicer naj se pošljejo ime ujetnikovo in njegov naslov ter naslov domačih — zadnji čas do nedelje 14. t. m. Istotako naj se prostovoljni doneski pošiljajo na zgoraj označeni naslov.

d Kar smo že davno pravili. V »Slovenskem Narodu« je neki —r (prepričani smo, da se ne motimo, če rečemo, da je to dr. Tavčar, načelnik liberalne stranke) o novi »samostojni« Kmetijski stranki zapisal te besede: »Stranka (namreč liberalna) si je skušala dobiti privržencev tudi na kmetih. Sad tega je neodvisna kmečka stranka...« Tako je torej liberalna stranka po svojem načelniku jasno priznala, da je takozvana kmetijska stranka njeno delo, kakor so bile nekdanje kmetijske stranke. Kmetijski list sicer danes udriha čez liberalno stranko, ker ve, da z odkritim liberalizmom na kmetih nič ne opravi, toda voditelji kmetijske stranke so bivši pristni liberalci, ki tudi danes niso zavrgli svojega notranjega liberalnega prepričanja. Koliko bo še kmetov, ki bodo šli za propalim liberalizmom, če se prav skriva za »Kmetijsko stranko«? Vsi zavedni kmetje v Kmetijske zvezi!

d Delavec-Sokol. »Peščica nezavednišev iz delavskih krogov« (»Naprej«, dne 4. septembra 1919) je pri telovadnih organizacijah »Sokol«. Prav te besede so mi prišle na misel, ko se je delavec, fant »Sokol« vrnil iz sokolskega izleta v Borovlje in ves navdušen pripovedoval, koliko duhovnikov je prišlo gledat javno sokolsko telovadbo. Resnica je: marsikateri »Sokol« je še dober v srcu, marsikateremu se stidi govorjenje njegovih tovarišev zoper duhovnike, a da bi se ločil od take družbe, to mu ne gre v glavo. »Saj jaz hodim v cerkev, za druge se pa ne brigam!« Da, fant, delavec, to moramo imenovati nezavednost; kajti, če zapaziš, da je kje prevroč, ali se ne umakneš? Ali ni zate pri takih voditeljih, tovariših, ki zabavljajo čez tisto, kar je tebi sveto, prevroč? Glej torej, da se ne opečeš, kajti opeči se je lažje, kot pa se pozdraviti. Proč torej z nezavednostjo!

d Ponarejene italijanske lire. Doznalo se je, da so se v Trstu fabricirali ponarejeni bankovci po 5 italijanskih lir, ki so bili vtihotapljeni tudi v Jugoslavijo. Tukajšnjim policijskim agentom se je posrečilo nekakere prekopčevalce takih lir izslediti in aretirati, pri katerih se je našlo še veliko število fabriciranih bankovcev. Ker ni izključeno, da so bili tudi v Ljubljani in okolici poprodani, se pozivljejo dotične stranke, da se v njih interesu zglasijo pri policijski ekspozituri glavni kolodvor in prid Toča. Iz Begunj pri Lescah nam poročajo: V petek 22. avgusta zvečer je toča naša in sosednih občinah neusmiljeno pobila vse pridelke na polju in sklatila medje z drevja. Turšica je zlomljena, proso ubito, ajda kakor požeta.

Ne so kupljene lire v vpogled.

d Kdo želi neodvisno kmečko stranko? Iz tržiškega sodnega okraja se nam piše: Razširjevalci nove stranke kmetijske in razširjalci kmetijskega ljudstva so pristni liberalci. Med temi najdete nekaj liberalnih gostilničarjev, lesotrzincev in trgovcev tako v Križu, Kovorju in pri Sv. Ani. Vsi ti so že od nekdanj bili liberalci, sedaj so se

stisnili v novo neodvisno stranko in od tu mečejo pod noge polena kmetom, ki se zbirajo v Kmetijski Zvezi.

d Šolo zopet šoli. Takoj s početkom Narodne vlade so se dala šolska poslopja vsem strankam za razne prireditve na razpolago. Ponekod so izrabljali to prostost, prirejali po šolah veselice, povzročali škodo na šolskih poslopih tako, da so se množile pritožbe od dne do dne. Zaradi tega je iz pedagogičnih, higijeničnih in političnih ozirov glede uporabe šolskih poslopij sklenila deželna vlada v seji dne 26. avgusta: Šolska poslopja se smejo oddati za izvenšolske prireditve samo za učne namene, telovadnice le za telovadbo, vendar se v slučaju, da so dani ti pogoji, uporaba ne sme odreči nobeni stranki proti zagotovitvi plačila vsake škode ter proti založitvi stroškov za snaženje in eventualno uporabo luči.

d Otroci ne smejo nikdar uživati alkohola. Alkohol jih stori nervozne, moti zdravo krepko spanje in otežkočuje učenje. Njih možgani in živci postanejo razdraženi, vsled česar se pojavi pri otrocih kaj rada svojeglavost, jeza, lažnjivost itd. Otroci, kateri uživajo alkohol, — četudi v prav malih količinah, — zbole hitreje in hujše kot oni, ki se vzgajajo abstinentno. — V Sloveniji štejemo danes vsled alkoholizma staršev 8000 telesno ali duševno degeneriranih otrok.

d Shod svobodomiselnih dijakov, ki so ga naši liberalni listi toplo pozdravljali, se je vršil v Celju. Sklenili so boriti se proti klerikalizmu, čeprav so hinavsko zatrjevali, da spoštujejo vero. Obenem so pa silno zadovoljni, da mečejo verski pouk iz šol. To menda iz samega spoštovanja do vere.

d Cerkvico na šmarjetni gori pri Kranju so svoj čas — tako pripoveduje pravljica — odnesli angelci v Srednjo vas pri Kranju, zvonik pa so pustili na šmarjetni gori, v Srednji vasi pa sta dve cerkvi z enim zvonikom. Ker angelci nečejo prinesli cerkve nazaj, se je osnoval v Kranju odbor za pozidavo razvaline te cerkvice. Upati se sme, da bosta mesto Kranj in župnija šmartin tekmovala pri tem podjetju, čigar izpeljava bi bila obema v čast in korist. Posebno bi bilo ustrezno s prostovoljnimi dovažanjem materijala.

d »Ljudski glas« pravi, da je naša stranka za sedanjí krivični način dohodninskega davka. Naši kmetje pa vedo, da je bila zopet prva naša stranka, ki se je potom Kmetijskih zvez najbolj uprla dose-danju načinu pobiranja dohodnine. Naše Kmetijske zveze vedno o tem sklepajo, »Domoljub« je prinesel že večerjo člankov proti sedanjemu krivičnemu načinu, medtem ko socialni demokrati niti z jezikom ne ganejo, ker si pač mislijo: delavca itak ne zadene, kmet naj pa le plača. Sedaj pa pride »Ljudski glas« in laže: Ljudska stranka je za dohodnino, socialisti so proti. O ti sveta preprostost! »Ljudski glas«, ali res misliš, da so kmetje taki backi, da ti bodo vsako laž verjeli?

d Če pišeš v Nemčijo ali Avstrijo, moraš prilepiti na dopisnice znamko za 30 vinarjev, na pismo znamko za 75 vinarjev.

d Pisma se morajo po novejši odredbi opremiti z znamko 30 vin., dopisnice pa

s 15 vin. Na kupljene dopisnice je torej treba prilepiti še znamko za 5 vin., ker ima dopisnica le znamko za 10 vin. Na te opozarjamo občinstvo, da ne bo treba naslovnikom dvojne znamke plačati.

d Na orgljaraki šoli Cecilijenege društva v Ljubljani bo pričetek šolskega leta 1919/20 v ponedeljek 29. septembra. Ta dan bo o pol desetih dopoldne vpisovanja in sprejemni izpiti nanovo vstopajočih učencev, ki naj prinesejo s seboj rojstni oziroma krstni list, zadnje šolsko izpričevalo in npravnostni izkaz od župnega urada, Vodstvo.

d Mogočni volí. Mesar Jakob Dimnik iz D. M. v Polju je dne 4. t. m. zaklal dva vola, ki sta tehtala 1700 kg žive teže in sta stala 16.000 K. Zredili so se volí pri Moravčah. To je lep uspeh simodolske pasme, pri kateri se kmetu še najbolj izplača govedoreja.

d Gasilno društvo Zg. Bernik priredi 14. t. m. v prostorih B. Hočevarja ob desetletnici obstoja veseloigro: »Kateri bo?« iz domačega življenja, srečolov itd. Vabijo se bratska društva in prijatelji gasilstva. Čisti dobiček je namenjen za nabavo nove brizgalne.

d Slovenci, ki imajo rojake v Ameriki, naj jim takoj sporočijo, naj nikar ne kupujejo našega denarja (krona) v Ameriki zakaj tam plačajo za 100 K od 4 do 8 dolarjev, tu pa se dobi od 48 do 52 za en dolar. Potemtakem se dobi tu 100 K za manj kot dva dolarja. Jožef Sitar, Toplice, Dolenjsko.

d Otroci ne k strojem! Na Erjavčevem podu v Vižmarjih so mlatili žito, 11-letni sinček Stanko je razvezoval snopje. Neki delavec mu ukaže, naj odpre vratca pri mlatilnici, in fant, hoteč ga ubogati, poskuša, da bi odprl vratca. V tem trenutku ga dregne po nesreči neka deklica, da je zašel z levo roko v mlatilnico, ki mu jo je pri tej priči odtrgala nad komolcem.

d V št. Janžu na Dolenjskem je dne 7. septembra umrl 79 letni posestnik Jernej Plazar s Cerovca, ki je bil skozi dvajset let odbornik tukajšnje hranilnice in posojilnice od njenega osnovanja dalje. Bil je vseskozi vesten gospodar, neomajen somišljenik in dober ključar župne cerkve sv. Janeza Krstnika. Bog daj mir in obilo plačilo njegovi duši. R. I. P.

d Slov. kat. Izobraževalno društvo na Trati v Poljanski dolini vlijudno vabi k slovesni otvoritvi novega društvenega doma, ki se bo vršila v nedeljo dne 14. t. m. po popoldanskem opravilu. Zadnja leta smo vedno bolj občutili, kako potrebna nam je večja dvorana, kamor bi se mogli zbirati k predavanjem, predstavam in poštenim zabavi. Posestnik Martin Vodnik nam je pozimi podaril popolnoma brezplačno prostorno hišo, ki naj bi se uporabila za društveni dom. Ko se je ta prvotni načrt opustil, nam je drage volje dal na razpolago še svoj travnik poleg omenjene hiše, kjer se sedaj že dviga dogotovljena prostorna društvena dvorana. Blagemu dobrotniku, brez katerega bi danes gotovo še ne imeli društvene dvorane, hodi Bog obilen plačnik! — V nedeljo, 14. t. m., pa prihitite prijatelji resnega dela in poštenega razvedrila na prijazno Trato k slovesni otvoritvi, da se navdušimo za na-

daljnje izobraževalno delo. Poleg petja in slavnostnega govora je na sporedu lepa igra »Mlini pod zemljo«. Po končani predstavi prosta zabava s srečolovom. Pridite v obilnem številu!

Pogreša se Lovro Šivic, I. marškomp. 17. polka, vojna pošta 201. Zadnjič se je oglasil iz Galicije 26. avg. 1914. Pojasnila prosi njegova žena Katarina Šivic na Brezjah, Gorenjsko. Stroški se povrnejo.

Kdo ve kake zanesljive podatke o vojaku Josipu Korče, ki je služil pri 20. lovskem bataljonu. Pogreša se od dne 13. julija 1915. V letu 1916. so ga še videli prijatelji nekje na Ruskem. Za vsako pojasnilo bo hvaležna njegova soproga Marija Korče v Cerknici. Vsi stroški se radevolje povrnejo.

Cerkvene vesti.

c Nova Štifta pri Ribnici je že po svoji naravni legi vabljiv in prikupljiv kraj, zato Novo Štifo radi obiskujejo romarji in prijatelji narave. Na praznik velike Gospojnice se je bilo zbralo na prijazni višavi Nove Štife nad 2000 romarjev. Mnogo izmed njih je zadostilo svoji duševni zahtevi in prejelo sv. zakramente. — Takoj drugo nedeljo je prijazno romarsko cerkev obiskala Marijina družba iz Velikih Lašč po številu 200. Dušno in telesno pokrepčane so se vesele družabnice še tisti dan poslovile od prijaznega kraja. — Na dan sv. Jerneja je proti večeru dospela k Novi Štifi po številu lepa družba in sicer Marijine hčere iz Blok. Zvečer ob 6. uri je bila pridiga za članice in nato pete litanije in spovedovanje. Drugo jutro je bila ob štirih pridiga, sv. maša in skupno sv. obhajilo za članice. Po končani cerkveni pobožnosti so se Marijine hčerke peš vračale domov pod vodstvom vnetega gospoda voditelja. — Novo Štifo pri Ribnici moraš tudi ti, dragi bravec, poznati, zato se potruži in pohiti na prijazen hribček, kjer stoji lična cerkev Marije Vnebovzete!

c Skaručina. Dne 14. septembra bo na Skaručini dvojno duhovno opravilo. Prvo bo ob 6. uri zjutraj, drugo slovesno pa ob 10. uri. G. župnik v p. Mihael Sajé bo obhajal spomin zlate maše in bo stopil v 80. leto svojega življenja.

c Shod, porcijunkula, na Gori pri Mokronogu je 20. in 21. septembra.

c Dijaški zavod v Novem mestu. Dne 2. septembra so se zbrali duhovniki novo-meškega tretjerredniškega okrožja k prvemu skupnemu sestanku. Navzočih je bil 35 gospodov. Med drugimi referati je bil na dnevnem redu tudi referat: Važnost dijaškega konvikta za Dolenjsko. Preč. g. dekan iz Metlike — p. Valerijan Učak — je v svojem krasno sestavljenem referatu govoril tako prepričevalno, da je bila enoglasno sprejeta resolucija: Takoj se naj ustanovi dijaški zavod v prejšnjih šolskih prostorih frančiškanskega samostana. Resolucijo je potrdil p. provincijal Avgustin Čampa, ki je tudi prihitel iz Ljubljane k temu važnemu sestanku. Za letos bo manjše število prvošolcev sprejetih in sicer samo z Dolenjskega. Kdor želi biti sprejet v zavod, naj se takoj oglasi po starših pri vodstvu zavoda v frančiškanskem samostanu,

stanu, kjer dobi tudi potrebna pojasnila. Ta zavod se bo v teku par let izpopolnil, da bo imelo v njem 40 do 50 dijakov dovolj prostora. Ker bodo priprave za takojšnjo otvoritev zavoda veliko stale, osobito ker se bo moralo temu posloplju še dozdati novo, zato prosi vodstvo zavoda vse prijatelje mladine, da blagovolijo to prekoristno napravo podpirati z denarjem, z živili, hišno opravo in sploh vsem, kar je potrebno. Zatorej Dolenjci, ker je ta zavod samo za vas namenjen, pomagajte nam, podpirajte nas! Vsi darovi se bodo objavili v dnevnih časopisih.

c Obramba. Na Bavarskem se ustanovljajo vsepovsod po vseh škofijah »zveze katoliških staršev«, da se tako ustvari protitež proti veri sovražni šolski politiki sedanjega bavarskega naučnega ministrstva. Tudi na našem šolskem polju se pojavljajo nepoklicani orači, ki naj jim naše zveze katoliških staršev zakličejo: »Stojte! Tu bomo govorili in odločevali mi, ki nam je šola svetišče, kjer naj se naši otroci uče predvsem spoznavati in ljubiti Boga, potem šele tega, kar je potrebno za časno življenje.«

Gospodarska obvestila.

g Oddaja plemenskih bikov. Poverjenišvo za kmetijstvo bo razdelilo v torek dne 16. septembra t. l. 12 čistokrvnih montafonskih bikov v povprečni starosti 1½ leta potom javne dražbe na pristavi v Goričanah pri Medvodah. Živinorejci se vabijo, da ne zamude ugodne prilike za nakup potrebnih plemenjakov, zlasti iz krajev, kjer bikov primanjkuje in kjer imajo enobarvno sivo živino. Opozarjamo na to priliko tudi naša županstva radi razglasa in naše živinorejske zadruga.

g Sejmovi za žrebeta se vrše naslednje dni: ponedeljek 22. septembra v Gornji Radgoni, torek 23. septembra v Ormožu, sreda 24. septembra v Št. Juriju ob južni železnici, četrtek 25. septembra v Žalcu, ponedeljek 22. septembra v Kranju, ponedeljek 29. septembra v Lescah, torek 30. septembra v Ljubljani. — Osrednji konje-rejski odsek.

g Cene v Zagrebu. Koruza 150 K, fižol 370 K, čisto žganje 67 K.

g Naredba poverjenišva za kmetijstvo glede dovoljenja sladkanja letošnjega vinskega pridelka. Na podlagi § 5. vinskega zakona z dne 12. aprila 1907, drž. zak. št. 210 dovoli se z ozirom na neugodne vremenske razmere sladkanje letošnjega vinskega pridelka. Poraba sladkorja je dovoljena od početka vinske trgatve pa do 30. novembra t. l. Najkasneje do 15. decembra t. l. imajo tisti, ki so sladkali vinski mošt ali vinsko drozgo, pristojnemu okrajnemu glavarstvu naznaniti množino vinskega mošta ali vinske drozge, ki so jo sladkali, in množino v to porabljene sladkorja. — V Ljubljani, dne 21. avgusta 1919. — Deželna vlada za Slovenijo — poverjenišvo za kmetijstvo.

g Predavanje o kletarstvu. Vinarški nadzornik E. Skalický v Novem mestu priredi tekoče jeseni v naslednjih krajih predavanja o umetnem kletarstvu: 1. V nedeljo, dne 14. septembra t. l. ob 7. uri zjutraj v Šmihelu pri Novem mestu. 2. V ne-

deljo, dne 21. septembra t. l. ob pol 8. uri zjutraj v Sv. Križu pri Kostanjevici. 3. V nedeljo, dne 28. septembra t. l. ob pol 8. uri zjutraj v Št. Rupertu. 4. V nedeljo, dne 5. oktobra t. l. ob pol 8. uri zjutraj v Trebnjem. 5. V nedeljo, dne 12. oktobra t. l. ob pol 8. uri zjutraj v Št. Jerneju. 6. V nedeljo, dne 19. oktobra ob 8. uri zjutraj na Čatežu pri Veliki Loki. Z ozirom na veliko važnost umnega kletarstva za vinogradnike, se priporoča, da se vinogradniki v obilem številu predavanj udeležujejo.

g Prodaja mravljične kisline kot kisova kislina. Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani opozarja trgovske kroge in druge interesente, da se v zadnjem času prodajajo v Sloveniji, posebno v mariborskem političnem okraju, velike množine čiste ali pa mešane mravljične kisline za kisovo kislino, dasi je mravljična kislina strupena in zelo nevarna ljudskemu zdravju. Posebno se peča s prodajo kisove kisline, mešane z mravljično kislino, neka tvrdka v Zagrebu, ki razpečava tako blago v sodih kosmate teže 160 do 220 kg. Trgovske kroge opozarjamo, da naj bodo previdni pri nakupu in prodaji kisove kisline, ker so posledice ob prodaji mravljične kisline za kisovo kislino težke in se prodajalci strogo kaznujejo.

g Lanene tropine. Dolgotrajna vojna je povzročila, da je povsod zmanjkalo močnih krmil in še dandanes jih primanjkuje povsod v veliki meri. Posledica tega je pomanjkanje mleka, ki ga dandanes ne moremo pridobiti niti toliko, da bi zalagali z njim naša mesta. Druga posledica leži v slabem stanju naše mlade živine, ki je ne moremo vzrejevati tako umno, kakor bi bilo potrebno za izboljšanje živinoreje. Posebno veliko potrebo občutimo na oljnatih tropinah, in glede teh posebno lanenih, ki so za vzrejevanje telet in za krave molznice posebno velike važnosti. Dobre lanene tropine imajo povprečno 2½ krat toliko beljakovin in toľšče v sebi kolikor jo imata oves in koruza, dvakrat toliko kakor pšenični in rženi otrobi, trikrat toliko kakor dobro seno. Rabiyo se najbolje na ta način, da se najprej ovlaži rezanica, nanjo se potrosijo lanene tropine in morebiti nekaj otrobov ter se vse skupaj dobro pomeša. Z ozirom na starost in velikost telet se poklada na glavo po ¼ do ½ kg, enoletni ¼ do 1 kg lanenih tropin na dan. Kravam dajemo po 1 do 1½ kg. Posebno hvaležne za to krmo so molzne krave, če jih dobivajo v pijači 14 dni pred otelevitvijo in 14 dni po nji. Ta zelo okusna in lahko prebavna pljača tako okrepi živali, da navadno lahko prestanejo otelevitev, pa tudi pozneje ne obole tako lahko. Krave molznice pa se sploh izkažejo hvaležne za vsak dodatek lanenih tropin s povečano množino mleka, ki se ga od njih namolze. Slovenski kmetijski družbi se je posrečilo dobiti nekaj vagonov lanenih tropin, ki jih bo oddajala v prvi vrsti svojim udom po 170 K za 100 kg franko Ljubljana. Vreče se mora plačati posebej, ako jih ne prinese odjemalec sam s seboj.

g Jugoslovanska krona v švic. Dasí pripoznavajo švicarske banke večjo vrednost naše krone napram staro-avstrijski in

semko-avstrijski kroni, vendar ima naša krona isti kurs kot staro-avstrijska. Razlog za to navidezno nezmiselno postopanje švicarskih denarnih zavodov pa leži v nepopolnem žigosanju naših bankovcev. Ker švicarske banke pač ne morejo poznati tisočev in tisočev naših žigov, se zanje sploh ne menijo, temveč menjavajo našo valuto čisto enostavno po kurzu za staro-avstrijsko krono.

g Stogozdnih žandarjev za stražno službo v bosenskih državnih gozdovih je sklenilo nastaviti notranje ministrstvo, da se preprečijo vedno večje gozdne tatvine.

Drugod po svetu.

p Volitve v zasedenem ozemlju. Italijanska vlada je ukazala občinam v zasedenem ozemlju, da sestavijo volilne imenike za državni zbor.

p Vse katoliške stranke na Mažarskem so se spojile v eno stranko.

p Trmasta Rumunija. Rumunija ima velik apetit. Ker ji pa ententa ne pusti, da bi si prilastila, kar ji ravno na misel pride, je rekla Rumunija ententi: V uh me piši in ropa še naprej po Ogrskem. Tudi jugoslovanski Banat si menda misli po tem kratkem potu prisvojiti.

p Velik vihar v Benečiji. Po Benečiji je besnel grozovit vihar. Blizu Pordenona se je dvignil ciklon (vrtinec) nekaj metrov visoko in je divjal z vso silo proti občini St. Giorgie blizu Spilimberga. Ciklon je prišel s tako silo, da je nekoliko ljudi, z vozovi in kočijami, ki so se nahajali na polju, dvignil kakor peresca v zrak. Romani je največ trpel. Vse hiše so ostale brez strehe, a nekatere so bile porušene. V eni hiši je nastal požar, ki so ga pa pogasili vojniki in karabinjeri, ki so prihiteli na pomoč. Visokemu cerkvenemu stolpu je odneslo vrh. Pustošenje je trajalo pet minut. Iz poruševin so izvlekli kakih 10 ranjenih, od katerih je bilo 8 težko ranjenih. Neka 11letna deklica je kmalu nato umrla. Tudi glavno mesto v občini St. Giorgio je zelo trpelo. Tukaj je bilo 20 oseb ležko ranjenih. Od teh je en ranjenec umrl, medtem ko so ga odnesli v spilimberško bolnico.

p Prva zrakoplovna postaja za potnike v Nemčiji. Te dni je zrakoplov za potnike prvič poletel iz Friedrichshafna v Berlin.

o Orlovski tabor v št. Vidu pri Stični. Take prireditve so pomnimo Dolenjci — posebno ne šentvidčani. Ceste, St. Vid in telovadni prostor, vse je bilo v mlajih in zastavah. Narodnih noš je bilo skupaj gotovo nad 500. Udeležencev je bilo na taboru okoli 8000. Krasen je bil sprevod iz postaje na telovadni prostor k maši. Pred mašo je bila pridiga, po maši pa fantovski tabor. Govorniki so navduševali za lepo, pošteno krščansko življenje in za večjo izobrazbo. Povedali so nam, da bo šla mladina v družbo. Ako ji ne preskrbimo do-

bre družbe, bo šla sama v slabo. Popoldne se je vršila javna telovadba. Nastopili so Orli, Orlice in naraščaj v prostih vajah in na orodju. Vse vaje so bile mojstrsko izpeljane. Navdušeno so bili telovadci po vsaki končani vaji pozdravljeni. Po telovadbi se je vršila veselica s srečelovom. Dolenjski orlovski odseki so pa zborovali in se posvetovali o svojem delu v šoli. Na taboru je igrala prav mojstrsko višnjegorska društvena godba. Prireditev bo ostala nam vsem udeležnikom v najlepšem spominu. Videli smo orlovska društva; sami mladi, krepki fantje, navdušeni za izobrazbo in veselo, pošteno zabavo. In Orlice! Kako so natančno in resno delale proste vaje. Ob vsakem nastopu so bile navdušeno pozdravljene. Možje, žene, fanti in dekleta! Videli smo, da so orlovska društva naš ponos; zato povejmo odločno našim nasprotnikom, kadar napadajo naše Orle in Orlice z grdimi psovki. Pristaši liberalne stranke nam niso pri prireditvi nič pomagali, niti niso obesili številnim gostom zastav. Še radi zastave na gasilnem domu so morali večkrat imeti sejo. Vsem, ki so pripomogli, da se je naš tabor tako lepo vršil, srčna hvala. Neustrašeno in odločno naprej! Ta prireditev nam je pokazala, da nismo sami, da je naša armada močna in disciplinirana. K tej armadi bodo pristopili tudi naši fantje.

o Orlovske prireditve v mesecu septembru 1919. 14. sept. v št. Vidu pri Ljubljani, okrožna popoldanska prireditev (Ljubljansko okrožje). 21. sept. Popoldanska prireditev Ljubljanskega okrožja povodom 10 letnice odseka na Ježici. 28. sept. Celodnevna zvezna prireditev v Dobrli-vasi na Koroskem.

o Orlovski dan v št. Vidu nad Ljubljano. Ljubljansko okrožje Orlov priredi v nedeljo 14. t. m. v št. Vidu veliko javno telovadbo z zelo raznovrstnim in zanimivim sporedom. Slavnost se vrši popoldne in imajo udeleženci iz raznih krajev zelo ugodne zveze z opoldanskimi in večernimi vlaki. Prireditve se vrši ob vsakem vremenu ker bo v slučaju dežja na razpolago prostorna dvorana. Pri prireditvi bosta sodelovali dve godbi, selška in M. D. poljska kakor tudi več pevskih zborov. Opozarjamo ljudstvo na to prireditev, da vidi uspehe resnega dela, katero je cilj naše lepe orlovske organizacije. V nedeljo vsi v št. Vid na orlovski dan!

o šentviški Orli in Orlice prirede svoj orlovski dan v nedeljo dne 14. septembra 1919 v št. Vidu nad Ljubljano. Spored: 1. Dopoldne prodajanje cvetic za »Orlovski dom«. 2. Popoldne ob 2. uri sprejem gostov. 3. Ob pol 3. uri litanijske v župni cerkvi. 4. Po litanijah javna telovadba Orlov, Orlic in naraščaja. 5. Ljudska veselica z godbo, srečelovom in šaljivo pošto. — Vstopnina 2 K, za sedeže 4 K; Orli v kroju so prosti vstopnine. — Čisti dobiček je namenjen za nov »Orlovski dom«.

o Na Mali Šmaren je napravilo ljubljansko okrožje Orlov izlet na Ig in tam priredilo javno telovadbo s požrtvovalnim sodelovanjem višnjegorske godbe. Nastopili so Orli, Orlice in naraščaj. Občinstvo je z zanimanjem sledilo prostim vajam, katere so vsi točno in spretno proizvajali.

Največjo pozornost so vzbujale Orlice. S posebnim odobravanjem so pa občudovali izanci vaje na orodju. Pri srečelovu in postržbi so pomagale dekleta Marijine družbe. Da se je pa prireditev mogla izvršiti v tolikem obsegu, gre največja zasluga g. Alojziji Mrzelj, ki je dala vse na razpolago. Darovalcem, voznikom in vsem, ki so pomagali pri prireditvi: najprisrčnejša zahvala! Videli smo listke z napisom: »Krščanski mladeniči v krščansko organizacijo.« Vzgoja telesa in srca je ponos mladeniča!

o Vaditeljski tečaj Orlic se je vršil v Ljubljani od 1. do 7. septembra. Udeleževalo se ga je čez 100 deklet z dežele. V Ljubljano je prihitela tudi načelnica čeških Orlic. Dekleta so vsak dan telovadile, zvečer pa se udeleževala predavanj.

Dopisi.

Z BLOK.

Dne 27. t. m. je prišlo nekaj zloglasnih oseb — bilo jih je menda do šest možakarjev — na Vel. Bloke, kjer so pili v gostilni pri Lipetu. Na večer so pri štrunkljevci vzeli skledo močnika, ga nekaj pojedli, z ostankom so onesnažili križ, kateri stoji ob potu na Vel. Bloke, a skledo so poveznili na streho križa. Po noči so pa vlomili v trgovino g. Jož. Lavriča v Novi vasi. Razbili so »taško«, odprli vrata, pogrnili sukno po tleh, se sezuli in izvrševali popolnoma nemoteno svojo obrt. »Pregledali« so vse, kakor se spodobi za take tiče, in marsikaj rekvirirali. Odnesli so štiri ženske obleke, 29 švilnih šerp, 30 rut, 400 usnjenih trakov za čevlje, 20 dvanaštoric nogavic, nekaj srac in 350 K denarja. Ko so vzeli med drugim še prt za kapelico lurske Matere Božje, nameštali iz hudomušnosti suhe češplje z detelnim semenom in za nameček še s kimejnom, so jo pobrali neznanu kam. Škoda je 10 do 20 tisoč kron. — Pri g. Iv. Modicu so vzeli v nedeljo 4 moške obleke v vrednosti do 3000 K. Orožniki sicer pridno love tatove in tatice, pa je vprašanje, če bodo sploh prišli na pravo sled. Bila je v nedeljo velika veselica in »fajn« ples — pa je tudi »žegen« fajn in velika tatvina. O ja, ples ne prinese blagoslova!

IZ SODRAŽICE IN ŽIMARIC.

Po liberalnem časopisu Domovina se je začela ostudna in podla pisava proti različnim možem in pristašem Ljudske stranke, zlasti pa proti g. župniku. Ne bomo odgovarjali posamezno na dopise v »Domovini«, ker vemo da tako umazano pisarjenje zmore le hudoben in zagrizen liberalen človek, kateremu je pošel že ves čut dostojnosti in morale. Sploh so začeli zadnji čas sodraški demokrati, stari liberalci, jako pokonci glave nočiti. S tem mislijo, da so pristaše Ljudske stranke popolnoma izpodrinili iz javnega delovanja. Res je, da so se nekateri naši jim naselili na limanice; seveda te potem hvalijo, kar je pa zavednih, ti so jih ob pravem času spoznali in jim obrnili hrbet. Smo pa povečini trdni in zvesti katoliški možje, in te imenujejo ter psujejo s farškimi podrepanki in šustercifanci. Ze več časa se iz Sodražice ne sliši nobenih gospodarskih novic, razen liberalnih novic. Pa tudi pri nas imamo marsikaj gospodarsko potrebnege, ker smo povečini kmetovalci in se pečamo poleg krošnarije, katera je pa začela pešati, edinele bolj s kmetijstvom. Zavedamo se, da je tudi nam potreba marsikaj v splošnem izbolsjati. Regulirati bi bilo treba vodo Bistrice. Začetki bi bilo treba v zgornjem koncu občine v Podklancu; jako zamarnjeno je v Žimaricah; tukaj je ureditev Bistrice še najbolj potrebna in to bi se naredilo primerno z malimi stroški, zboljšanje pa bi bilo veliktanske vrednosti za pridobivanje boljše krme. S tem bi se napravil velik napredek v gospodarstvu.

Ustanovila se je tudi potrebna Kmetjska zveza, katera ima nalogo, da nas kmetovalce ščiti pred drugimi stanovi, kateri nas hočejo

naših pravic prikrajašati in nam po svoje zakone narekovati. Kmetiska zveza ima namen, da se nam reformirajo postavte tako, da bodo v prilog kmetškemu stanu.

Zahtevamo od višje oblasti, zlasti od naših zastopnikov v Jugoslovanskem klubu, da se mora šolski zakon kar najhitreje preurediti in to v prilog kmetškemu stanu. Čemu bi imeli samo učitelji ter razni okrajni nadzorniki vse pravice nad našimi otroki, mi starši davkoplačevalci pa nobenih. Zahtevamo šole v verškem, narodnem ter demokratičnem duhu. In to bude naloga in še mnogo, mnogo drugih važnih in gospodarskih stvari.

Zatorej dragi mi stanovski tovariši, oklenimo in združimo sel čas je, zadnji čas. Pastimo možgane vsa osebna sovraštva, če hoščemo, da bodemo res kaj dosegli. Organizirajmo se; pristopite vsi dobro misleči možje in žene v Kmetiske zveze in to pod okriljem Ljudske stranke. V složi je moč, Pomagaj si sam in pomore ti Bog.

KRKA PRI STICNL

Ko so šli žužemberčani z Orlovskega tabora v št. Vidu, so jih nekateri gabrovski fantje prav grdo napadli kar na cesti kot tolovaji. Kaj pravite, Gabrovci, ali so taki fantje res vam v čast? Ali niso taki divjaki sramota za vsa Vaša vas, če mirnih ljudi ne pustijo na cesti pri miru? Tukaj na Krki so pa skoraj cel popoldan kar čakali na fante iz šentviškega tabora. Vseh si niso upali napasti; šele ko so se razhajali, so skočili nad posamezne. Kajne posebno junaško to ni! Pred sodnijo bodo nemara bolj ponižni. Drugi znanji fantje so pa na cesti čunje smodili in s tem svojo »prismojano« oliko kazali. Zakaj da je Pajzbarer aia zašel med take divjake, to je vsem znano; ne moremo pa verjeti, da bi v tako družbo zašli tudi nekateri drugače pametni fantje, kakor so Zajčev, Rusov, Lobetov, Udabov, Štojev, Andrejkatov, Francov, Šarjetov, Štajerčev in še nekateri drugi. Če nekateri fantje tako verno poslušajo take »može«, ki jih nikoli ni videti v cerkvi, takih fantov ljudje gotovo nikoli ne bodo obrajali in take »može« še manj! Da bi orožniki in ljudje imeli mir pred ponočnjaki, kaj pravite starši takih fantov, če bi orožnike vse pretepače k vojakom pobrali, ali bi bilo vam to po volji ali ne? Kateri fant ob nedeljah ne pride več v cerkev, tak gotovo pride zvečer »po navodilu« v gostilno na Videm, nato pa grede na vas kvante pet, saj se delati (takim ne ljubi veliko, spali so podnevi, ponoči pa ne pustijo počivati drugim, ki so podnevi delali. Kdor je res trdo delal cel dan, od svita do mraka, tekemu fantu se zvečer ne ljubi iti na vas kvante pet. Zato hodijo na vas samo postopači, ki zjutraj lahko do osmih spijo. — Gospod nadučitelj Samec in g. Borštunik, gotovo vama ne delajo ravno časti taki ponočnjaki, pretepači in kvantaši! Tudi v nobeno trgovino ne bodo zato ljudje nič bolj hodili, če se drugače pametna gospodinja zažanja v reči, ki ji nič na poti niso. Nič ni čudnega, če so žužemberčani rekli: »Nikjer več ni takih divjakov kot so ravno na Krki. Še celo v št. Vidu, kjer je bilo na tisoče ljudi, nismo ničali nobene žal-besede, šele na Krki so nas napadli kot tolovaji ob cestih! In res, le spominimo se, kaj se je pred leti zgodilo v Reštvim fantom, z Grumom, s Šarjetom... Ko bi ponočlakov ne bilo, bi vsi ti lahko še danes živeli. Zeliti s tem dopisem nočemo nobenega, toda vsi nam pa tudi ni, da so nekateri že tolikrat napravili našo občino v sramoto pred ljudmi! Zato pa, Krčanje, povejte, ali nam taki fantje delajo čast ali nam delajo sramoto? Da je Krka pred svetom tako umazana, da smo Krčanje povsod tako na slabem glasu, kdo je tega kriv?

IZ LOSKEGA POTOKA.

V nedeljo 24. avgusta na »žegnanje« je privredila Dijaška zveza za ribniški okraj v našem Društvenem domu ljudsko igro Deseti brat. Igralci so prav dobro igrali v veliko zadovoljstvo polnoštevinskega občinstva, ki je z zanimanjem in razumevanjem pazno sledilo igri. Čisti dobiček — 200 K — se je odposlal za invalidski sklad. Hvala vam, ribniški dijaki, da ste prišli v naš oddaljeni kraj, da se

niste strašili ne žrtve, ne stroškov in še darovali za tako plemeniti namen! Ostanite vedno tako idealni in vedno zvesti svojemu geslu: Z Bogom za narodi! Med ljudstvom in ljudstvo vam bo hvaležno. Potočan.

ŠT. RUPERT NA DOLENJSKEM.

Malo se oglašamo po časopisih, a vendar še živimo in delujemo v tem, kar je ljudem v korist in Bogu v čast. Odsel je od nas naš kaplan g. Franc Sušnik, kateri je zopet oživel v št. Rupertu našega Orla, ki sedaj zopet deluje in se čedalje bolj oživlja. Fantov je precejšnje število v odseku, treba je sedaj telovadbe. Fantje, pristopajte v naše orlovske odseke zakaj le tukaj se boste uživali in utrdili v dobre fante in možel! Častiti g. Sušnik se je preselil v Moravče vsi št. Ruperski orli in dekleta mu kličemo: Nazdar!

STRANSKA VAS PRI KANDIJL

Deževja smo imeli prejšnje mesece več ko dovolj sedaj pa že dolgo — nič. Kaj bo to? — Alkoholizem je med nami zopet vstal in začel igrati svoje odlične »tragedije«. Oblasti bi storile za blagor državljanov in za posvečevanje nedelj in praznikov zelo veliko, če bi ob teh dneh vse opojne pijače zabranile. — Tatom, ki so letos ob »Petrovem« okradli tukajšnje cerkve, so že na sledu. Marljivo detektivni pa bi jih že gotovo imeli. — Našo dosedanjo občino, Smihel - Stopiče, največjo kmetško občino na bivšem Kranjskem, nameravamo v več manjših razdeliti. Delj naj se le, ampak — pravilno!

IZ DOBERNICA.

Pri nas smo se zopet začeli zelo marljivo gibati. Obnovili smo naš Orlovski odsek, in imamo že takoj v začetku zelo veliko članov in upamo, da jih bude v kratkem še veliko več, ker med fanti kakor tudi med starejšimi ljudmi vlada zelo veliko navdušenje. Da Doberničani nismo zadnji, priča naša zelo obilna udeležba na Orlovskem taboru v št. Vidu. Udeležilo se je 20 Orlov večinomoma v krojih in še veliko drugih mož in žensk v narodnih nošah. Sedaj se zbiramo, da jo mahnejo na Koroško v Dobrlavas. Tudi za birmo se pripravljamo, da primerno pozdravimo knežskofo. Zadnje čase se sliši tukaj nekaj o ustanovitvi Sokolov; mi smo zelo radovedni, kako veliko armado bodo spravili skupaj in kdo pojde k njim. Fantje, vsi pod našo zastavo, ne dajte se motiti od nikogar, agitirajte vsi za našo krščansko misel.

IZ GRADIŠČA PRI BRDU.

»Domoljub« je že na kratko omenil naše nove bronaste zvonove, ki so prvi po vojski sploh prišli v zvonik naše lepe podružnice sv. Marijete. Zvonovi tehtajo večji 397 kg, a manjši 245 kg. Oba zvana staneta skupaj 11.906 K. To veliko svoto je zbrala po večini skupaj vas Gradišče. Požrtvovalnost vaščanov je bila prav velika. Saj so dali po 700 in 800 K. Z večimi so tekmovali fantje in zlasti dekleta, ki so darovale vse svoje prihranke. Tudi otroci niso zaostajali. Za to požrtvovalnost se podpisana kličučarja svojim sovaščanom in vsem darovalcem prav srčno zahvaljujeva. Zahvala gre tudi našemu g. kanoniku in deknanu za lepo cerkveno slovesnost ob priliki letošnjega žegnanja. Posebna zahvala še brdskemu g. župniku zlasti za bodrine besede podpisanim, da nista obupala do cilja naprave novih dveh zvonov. — Josip Pestator in Jurij Burja, kličučarja.

ŠT. Vid na Dolenjskem.

Prečeli smo: V »Domoljubu« št. 34 je oživela neka mladenka iz št. Vida železničarje kot rdečkarje. Če se že hoče nežni spol vti-kati v politiko, naj se prej dobro informira, potem bo tudi ta mladenka zvedela, da bi ona danes ne čitala »Domoljuba« če bi železničarji »rdečkarji« bili. Rešili so ravno železničarji domovino. Res je, da sta dva železničarja mišljenja »rdečkarjev«, oba dva pa sta obenem naročena ravno na »Domoljub«. Ostali železničarji pa so naročeni na »Slovenca«. Svetovali bi oni mladenki, naj pustl ljudi, ki so s svojim poštenim in vstrajnim delom že pokazali, kako draga jim je domovina, kako

cenijo moralo, pri miru in obrne svojo pozornost rajši na nemoralo in pijančevanje, naj se potrudil ustanoviti kat. žnsko organizacijo, ki bi povzdiguila potem tudi tako nizko padlo moralo. Ako pa misli ona mladenka, da se mora v časopisu pri vsakem dopisu zaletavati v koga, naj oživja vojne dobičkarje, katerih ima tudi št. Vid šepo število.

VITANJE.

Dne 31. avgusta sta se vršila pri nas dva dobro obiskana shoda Jugoslovanske Strokovne Zveze in Kmetске Zveze po obeh sv. opravilih predpoldne v cerkveni hiši. Oba shoda je otvoril g. Ferdinand Poprsk ter dal besedo okrožnemu tajniku J. S. Z. g. Vekoslav Zajen, ki je obširno razvijal program obeh organizacij. Odkril je hinavske nazore rdečkarjev in liberalcev, ki vedno spreminjajo svoja imena, ter odločno svaril pred takimi strankami. Nato je v zelo poučnih besedah še navduševal g. kaplan vse navzoče, da se naj vse organizira v teh organizacijah ter zaključil lepo uspeh shod, nakar je takoj pristopilo 150 članov k obema organizacijama.

Dne 18. avgusta je bil imenovan znanj delavski in mladinski organizator g. Vekoslav Zajc delavskim tajnikom J. S. Z. za vso Slovenijo. Poverjena mu je naloga, da prireja shode, ustanavlja nove skupine, vrši revizije, raziskuje delavske razmere ter postopuje za delavstvo pri vseh merodajnih krojih in pri vladnih organih. Opozorja se vse župnije, občine in naše somišljenike, da se takoj obrnejo osebno ali pismeno na omenjeno tajništvo za nasvete, da se čimprej vse povsod ustanovijo naše prepotrebne organizacije J. S. Z. Vsa pisma pošiljajte le na naslov: Okrožno tajništvo Jugoslovanske Strokovne Zveze za Slovenijo v Velenju. Zelimo obilo uspeha in božjega blagoslova v tem težavnem poklicu.

IZ TRZIŠČA.

V nedeljo 24. avgusta je imela takozvana Samostojna kmetijska stranka svoj shod v tukajšnji šoli. Načelovali so shodu sami prijatelji našega kmeta. Za shod je namreč agitiral en trgovec s svojimi plakati. Predsedoval je shodu gostilničar. Kot govornika pa sta nastopila g. veleposestnik Zupančič iz Rakovnika in pa g. mesar Majcen iz št. Janža. Res sami »kmetje«, kot pričajo njihovi poklici, pa tudi sami prijatelji kmetov, kot so se izrazili po svojih govornikih. Toda kljub temu, čeprav so govorili o svojem prijateljstvu do kmetov, pa so nekateri kmetje vseeno dvomili, če je to prijateljstvo resnično.

To pa zato, ker so vsi ti pri zadnjih volitvah bolj ali manj agitirali za bivšo liberalno stranko in to kljub temu, čeprav so poslanci te stranke 3 leta preje v deželnem zboru samem napadli poslance Ljudske stranke, da prevče za kmeta delajo, da le njega varujejo (protežirajo). Zato pa mislijo nekateri, da bi ti može že takrat pokazali svojo ljubezen do kmeta, če bi jo imeli, in bi ne agitirali za meščansko liberalno stranko. V tej misli jih pa potrjuje sledeče: Če bi bilo tem možem kaj za kmetško blagostanje in za kmetško moč, bi se oklenili kmetjskih zvez, ki so bile že preje ustanovljene in bi v teh kmetjskih zvezah, v katerih načelujejo kmetje delovali za kmetško korist. Ker so pa ustanovili še eno kmetško zvezo — Kmetško stranko imenovano — ki hoče Kmetjski zvezi nasprotovati, pa s tem sami dokazujejo, da jim ni za kmeta, ampak za nekoga drugega. Oni namreč dobro vedo, da je resničen pregovor: Kjer se pripravata dva, tretji dobiček ima. In kdo je tisti, ki bo imel dobiček, če se bodo kmetje med seboj pripravali? To so v prvi vrsti trgovci, gostilničarji, mesarji in tam podobni.

Tako so nekateri mislili. V teh mislih pa so še potrdile posamezne trditve g. mesarja Majcna, ki je hotel takoj v začetku govora napadati Ljudsko stranko, pa se mu to nikakor ni posrečilo. To pa zato ne, ker je mesto stranke napadal le šušteršiča, katerega je stranka sama — brez liberalne pomoči odslovila. Pa to bodi le mimogrede omenjeno. Bolj važen pa je drugi napad na naše poslance, v tem se bolj kaže njegova ljubezen do kmeta. Napadel je namreč poslance Ljudske stranke, zakaj so se združili z radikalci, z nasprotniki

kmeta, in zakaj ne z našimi Jugoslovanskimi demokrati (liberalci). Mi moremo na to odgovoriti: Gosp. Majcen, nikakor ni res, da so se naši poslanci združili z radikalci in zato tudi ni res, da so se združili z nasprotniki kmeta, pač pa bi bilo res, da bi se združili z nasprotniki kmeta, če bi s združili, kakor vi hočete z liberalno stranko; saj le poslanci te stranke so s nekoč izrazili, da jim ni po volji, če se za kmeta preveč dela. Bilo je to v kranjskem deželnem zboru leta 1910.

Dalje se kaže govornikova ljubezen do kmeta vtrditve, da je vse draginje kriva le carina. Res je, g. govornik, da je nekoliko tudi carina kriva velike draginje. Zato so pa tudi naši poslanci — kot vam mora biti znano — nastopili proti njej. Ni pa res, da bi bila carina glavni vzrok draginje. Glavni vzrok draginje so trgovci. Teh pa seveda vi nečete omenjati, ker jih še veseno bolj ljubite, kot kmeta, ja tako ljubite, da boste mogoče že sedaj, ko sem vam to povedal, tajili, da bi bilo navedeno res, da bi trgovci blago držali. O ja, pa je res to g. Majcen! Kajti če bi to ne bilo res, kako si pa vi razlagate, da so n. p. vžigalice v enem kraju naše sodnje 30 v drugem pa ob istem času 60 vin. Torci še enkrat dražje. Temu pač ni kriva carina. Vidite, kakor pa delajo trgovci v ene vrste blagom, tako delajo pa tudi z druge vrste blagom, kot mi po človeško sklepano.

Dovolite g. Majcen, da še nekaj omenim iz večjega govora. Rekli ste, da so sedaj prešili in pa menda živina tako poceni, da kmet ne more več shajati. Priznam to. Pravim tudi, da bo treba temu pomagati. Toda vi mi morate pa to priznati, da mora biti tudi meso po mesarjih bolj poceni, če ga je živina pocenila.

Toliko o shodu. — Kmetije, kaj pa vi pravite na to! — Vsem tem, ki naz hočejo zvesti v neodvisno kmetstvo, ključemo; najprvo nam dejansko potkažite svojo ljubezen. Potem pa zopet pridite. Dokler pa tega ne storite, pa ostanemo mi v Kmetški zvezi. Sajvestekdo.

RIBNICA.

Shod je imela pretklo nedeljo naša Kmetška Zveza. Razpravljalo se je posebno o dohodarskem davku, katerega so že začeli rabiti. Pretresala se je misel ustanovitve nakupovalne in prodajalne zadruge, ki je posebno glede živine močno ugajala. Poslanec Skušji je poročal o regulaciji Bistrice in Ribnice, kar se je na to takoj vzelo v načrt po nadkomisarju Sukljeju, ki je v spremstvu poslanca Škulja, ogledal si vse vodovje v ribniški, sodražki in loškopotoški dolini. Zmanjšanje povodnji bi vsem prineslo milijone. Člani pristopajo vedno Kmetški zvezi, ki pridno dela.

SV. KRIZ PRI KOSTANJEVICI.

Kako bi bil rad lep Jože Kodrič, trgovec in gostilničar v Sv. Križu, ki je med vojno tako obojatelj, da ima sedaj tri hiše. Zeli namreč, da bi »Domoljub« izjavil, da on, namreč Jože Kodrič — ne Ivan, kakor se sedaj podpisuje — očitvidno je tista veselica 10. avgusta, pogoreli kozolec in načelnštvo gasilnega društva, za katero se je zadnje čase le malo brigal in pa ustanovitve konsuma tako vplivalo nanj, da že več ne ve ali mu je ime Jože ali Ivan; na popravku je namreč podpisan Ivan Kodrič, katerega pa ni v Sv. Križu, da bi bil trgovec in posestnik. — torej »Domoljub« naj izjavi, da on ni otvoril šeste gostilne, ampak da je peto prevzel, da je pri veselici le neki deček po neprevidezni kozolec zažgal in da je on že 1. 1914. odložil načelnštvo gasilnega društva.

Jože — ne Ivan Kodrič bi rad zlorabil 19. tisk. zak., da bi zakril svoje »demokratsko« delo, ki pač ni bilo nobenemu v blagor. Mi nočemo nikomur delati krivice; zato izjavljamo: V Sv. Križu je Jože — ne Ivan Kodrič za dan 10. avgusta 1919 s tiskanimi vabilii vabil k o t v o r i t v i svoje gostilne. Njemu bi že moralo biti znano, da se gostilna ne prevzame kar tako, ampak, da podeljuje koncesije politična oblast na osebo. Ta gostilna je šesta. Naštetimo; Alojzij Colarič — ena, Franc Kerin — dve; Marija-Karol Kerin — tri; Andrej-Urša Štritar — štiri; Janez Horvat (hiša, kjer se toči vino in gostom postreže z jedjo se v ljudskem govorjenju imenuje gostilna) — torej pet; Jože — ne Ivan Kodrič — šest. Je prav ali ni?

Kozolec je po nesreči zažgal Mirko Malnarč, nadučitelj sv. iz Sv. Križa, ki se uči za učitelja, star 16 let, torej precej velik deček, ki je bil tudi takrat na veselici in bi že lahko vedel, da je nevarno spuščati rakete v bližini kozolca. Zažgal je z raketami, ki jih je izpuščal povodom veselice med 9. in pol 10. uro zvečer, torej pri ali celo med veselico. Sedaj se nahaja v sodnijski preiskavi; če bo sodnijska preiskava dognala drugače, bomo radi izjavili, kakor želi Jože ne Ivan Kodrič.

Načelnštvo samoosbebi preneha, če načelnik umrje; drugače se taka čast odloži na društvenih občinskih zborih. Jožeta Kodriča prosimo, naj odgovori: katerega dne in meseca v letu 1914. je bil skličen občni zbor na katerem je odložil načelnštvo? Kdo je bil njegov namestnik; kako je to, da so vsi ljudje imeli njeja za načelnika; kako to, da ga je občinski odbor pri zadnji seji meseca avgusta t. l. klicel na odgovor in da je moral propustiti vso zadovo gasilnega društva g. Alojzija Colarič?

STARA LOKA.

31. avgusta je vzel slovo od nas naš g. kaplan Iv. Francič. Kako je bil gospod splošno priljubljen so pričale mnoge solze ob slovesu. In res, on je bil duša vsemu življenju, bodisi v cerkvi ali zunaj. Pogrešala ga bo cerkev, Marijine družbe fantov, deklet, naraščanja, otroški vrtec, pogrešalo ga bo izobraževalno društvo, novostali Orli, branilnica — dasi so bile uradne ure dvakrat na teden, on je postregel vsako uro, če je kdo prišel. Prošli smo iz najbolj težkih časov vojske, in veselili smo se, da se naše življenje pričena z novim delom. Kako krasne načrte je imel zasnovane za bodočnost — pa prišlo je drugače. Vzeti je moral slovo, in iti za ukazom v daljnje Štopiče. Srečni so, da jim je Bog naklonil tako vrliga gospoda, ki naj ga ljubijo, kot smo ga ljubili Gorenci iz vse duše. — Vam pa, blagi gospod, ključemo: Bog Vam povrni vso skrb, vse delo, vso ljubezen slednjemu. Vaš spomin bo živel v naših srcih. Bog naj da Vam obilno božjega blagoslova v Vašem novem vinogradu Gospoda. — Starolohani.

IZ ŠT. JERNEJA.

Ti pa znaš! Kdo pa? Naši št. jernejski demokratarji ali na novo ustanovljena Kmetško stranka. V nedeljo 31. m. m. so imeli shod pri g. Reclju. Že teden dni pred so vabili na vseh koncih in voglih na ta shod. Kar je pa najbolj zanimivo, češ to bode pa vleklo, je pa to, da so na lepake dali naslikati konje, goveda, prašiče in kuretnino, češ to smo ja kmetje. Tako je res tudi naših par pristašev šlo na shod z mislijo, to bode morda pa res kaj gospodarskega. Ali, o j čudo, v odboru te stranke so naši št. jernejski in okoliški kapitalisti in magnati ali po domače povedano stari liberalci. Govoril je neki g. Zupančič, katerega poznajo naši kmetje izza konjske klasifikacije. Kaj so govorili, ni vredno omenjati, program njih predobro poznamo, ki se glasi: z farjem proč, zadrugištvo prepričiti itd., posebno trgovce bode naše dobro uspevaloše konsumno društvo. Eden se je celo izrazil: kmalu bodo nam kmetje zopet tlako delali, to bode imejtno, kaj ne. Ali zato bodedo pa že mi kmetje poskrbeli pri prihodnjih volitvah. Da prekrizamo vam vaše račune. Interes pri tej stranki morejo imeti samo liberalni trgovci in kapitalisti. Ravno isti dan je imela tudi naša Kmetška zveza shod v društveni dvorani, kjer je g. dr. Mohorič iz Ljubljane v prav poljudnih besedah razložil program V. L. S. in pomen Kmetške zveze. Mi kmetje, ki smo v resnici kmetje, se dobro zavedamo da le v zadrugištvu in organizaciji je naša rešitev. Veliko je nas že v Kmetški zvezi, ampak vsi do zadnjega, ki se zavedate svojega stanu, v Kmetško zvezi! Torej, naj ne bo več daleč čas, ko nastopimo vsi kot eden: tako zahteva 80 % ljudstva v naši državi in tako mora biti, pa nič drugače. Po končanem shodu smo stavili še sledeče resolucije: 1. Odprite nam meje za govejo živino, za mlade prašičke in mlade konje. 2. Zima je tu, preskrbite nam potrebne obleke in usnja po primernih cenah. Zelimo zopet v kratkem kaj podučnega in lepega.

NOVA ŠTIFTA.

Na Mali Šmarer je tu vsako leto velik cerkven shod pobožnih romarjev; letos pa se je vršil po opravljeni cerkveni pobožnosti velik shod deklet in žena, kateromu se prisostvovala množica fantov in mož. Pod starodavnimi lipami smo zborovali. Zborovanje je otvoril poslanec Skušji. »S svojim delom v gospodarstvu in svojim razumevanjem ob važnem trenutku dela za Jugoslavijo je naše ženstvo zasledilo, da se ga dvigne v javnost, vpošteva pri vseh delih v prosep nove domovine.« Za kratkim jednatim govorom gosp. poslanca se je vršilo zborovanje pod predsedstvom gđ. učiteljice Ambrožič. Visokošolec g. Malečič dviga pogum ženstva za organizacijsko delo z obljubo sodelovanja celega kat. dijaštva. Glavni govornik g. prof. Mazovec je poljudno orisal pomen in korist ženskih organizacij. Gosp. P. Benvenut slika delo organizacij na podlagi krščanstva. Vrtili so se še drugi govorniki ob živahnem zasledovanju množestvelne množice ribniške fare, sodraške, dolenjevaške, Loškega potoka, Sv. Gregorja, Strug, Gore in drugod. Sodražki Orel je z zastavo obkrožal okinčan oder. S shodom so bile udeležene vrlo zadovoljne, sklenilo se je prirediti vsako leto pri Novi Štifti shod deklet in žena; letos pa se je položil temeljni načrt, podrobno delo sledi v zimskem času, drugo leto bo račun dela in novi načrti. Živahen pokret našega ženstva je izredno razveseljiv in obeta biti plodonosen.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obrestuje po 3% brez kakega odbitka.

Uradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Listek

Junakinja iz Štajra.

Povest. Prevaja ...

(Dalje.)

XVIII.

Velika noč je bila blizu, na taborskih obronkih so cvetele bele in rumene cvetlice in so pele ptičice kakor bi na tem božjem svetu nikjer ne bilo ravsa in kavsca, marveč bi povsodi sijalo samo solnce, povsodi vladal mir kakor v nebesih tako na zemlji.

Še so stale vislice ob vznožju Taborja kot strašno znamenje, kako se zna maščevati luteranski sodnik. Krokaj, ki je še vedno gorl ždel, z repom majal in s peroti fofotal, se je zdel kakor zli duh, ki onečaščuje zlati majnik. Kakor povsodi, je tudi v Štajru cvetel majnik, toda katoličanom je kazal žalostno lice.

Nasproti pa se je z najlepšimi nadami in obljubami smehljaj luteranom. Kako bi se ne? Saj je luteranom šlo žito v klasje; po štajerskih, nekdanj katoliških cerkvah se je kar trlo zidarjev, kamnosekov, kiparjev in slikarjev, ki so prenavljali in popravljali katoliške cerkve ter jih spreminjali v luteranske.

peljala v kužni kraj, da pride kuga sem, da umrje Samson —

Pridigar je prekinil, kajti na trgu so se jele množice pregibati in premikati, kakor se zgane morski polip, če ga oprasne spodnji del ladje. Na tribuni je vstal stotnik Henrik, spasal si je meč in je zaklical na glas:

»Teža ne poslušam več.« Tisoč in tisoč oči se je ozrlo nanj.

(Dalje.)

Za naše gospodinje.

Vkuhanje sadja. Gospodinja se trudi, da bi napolnila popolnoma posode s kuhanim sadjem, a navadno se je stisnil sad, ko se je sterilizirala steklenica in nad sadjem plava sok. Kaj takega se vidi celo na gospodinjskih razstavah. Da bodo steklenice polne, delaj tako; koščičasto sadje razpokaj, velike kose razpolovi ali razčetrtri, hruške olup. Drobne hruške se kuhajo kar cele. Delati je treba hitro, da ne počrni sad. Kuhaj sladkorno raztopino 15 minut, (500 gr. sladkorja na liter vode) deni vanj že pripravljen sad, kuhaj dokler ni skoraj mehko, poberi lepo s penjarico in devaj rahlomá v skledo, kjer naj se ohladi. Ravno to, da deva vsaka gospodinja vroč sad kar v steklenko, je krivo, da je posoda skoraj prazna, ker se skrči sadje kadar se ohladi; če pa stoji v skledi mu to nič ne škoduje, samo pokriti ga je treba s pergamentom. Šele kadar je ves sad kuhan in ohlajen, začni z napolnjevanjem. Na palčico naveži majhno žlico in vpogni jo tako, da bo stalo zajemalo poševno. Primi steklenko z levico, z desnico nadevaj z žlico sad vanjo, kos poleg kosa, prav na gosto in potrka večkrat z žlico ob steklenkino dno, da zleze sad bolj vkup. Za prst prostora pod glom pustij praznega. Nato nalivej vrh sadu sladkornico. Pri tem drži posodo poševno v levici in zlivaj z desnico, bolj iz visokega, v tenkem in počasnem curku. Tako žene curek zrak vun in zalije enakomerno sadje. Nahij toliko, da pokrije ravno sadje, obriši rob s čistim prtčcem, deni gumijev obroč nanj, pokrij in pritiski s pritiskalko in postavi v lonec za kuhanje. Steklenke naj vro približno deset minut, sad v glinasti posodi se mora kuhati 15—20 minut. Ko je kuhano, poglej ali je vse polno, če ni, nadeni iz ene posode v druge in prevrejš še enkrat. Ko se je ohladilo, spravi na temnem in hladnem prostoru. Sadje, ki stoji na omarah v sobi na svetlem, se pokvari rado, zavij ga saj v zamolkel papir. Ako je kuhano sadje dobro zaprto in prav pokrito, se drži dolgo in je pravi zaklad v hiši, za bolne in zdrave, posebno zdaj ko ni mesa in primanjkuje zabele.

Gobove pečene budle. Suhih gob namoči zvečer, skuhaj drugo jutro, sesekljaj, zagneti z žlico v gobe zmečkanega krompirja in jačjega nadomestka, naredi ploščate budle in opeči jih na obeh straneh. Odcedek od kuhanih gob posoli in zgosti z moko. Malo masti poboljša pač okus, ni neobhodno potrebno. Odcedek porabiš lahko za juho, če narediš bolj gosto za omako.

Gobe z ječmenovo kašo in cvetnim zeljem. Namoči zvečer ječmenovo kašo in posebej namoči gobe. Zjutraj pristavi ječmen. Kadas je čas skuhaj gobe in cvetno zelje. Z odstitkom zalij ječmen. Zabeli ga s smetano ali s slanino in vmešaj vanj gobe kadar je že kuhan. Cvetno zelje razkuhaj v globoko skledo in zlij ječmen nanj. — Lahko se kuha pa tudi vse skupaj.

Gobe s krompirjem na švabski način. Dobre gobe namoči zvečer na mrzli vodi, oplakni zjutraj in pristavi brez vode. Posoli pač in pari jih polagoma. Skuhaj krompir na več ali manj vode, kakor hočeš imeti gosto, stresi vanj gobe, nareži čebulo in zabeli z prežganjem.

Razno.

r Starši ne preklinjajte otroki! Na grozen način se spolnijo včasih preklinjevanja, katere izrečejo starši nad otroci. Tako je zadela strašna nesreča mlado, pridno dekle v Vesprimskem komitatu na Ogrskem, katero ji je želela lastna mati v jezi. Dekle je služilo že več let v bližnji graščini pri mlatilnem stroju in živele s tem sebe in svojo staro, zelo sitno in nepotrpežljivo mater. Nekega jutra je mati zopet zmerjala hčer radi neke malenkosti prav hudo in je na koncu zavpila: »Naj ti stroj polomi in zinečka roko!« In res kmalu se je spolnila materina kletev na hčeri. Ker ni dovolj pazila, zagrabil jo je stroj za desno roko in jo odrezal prav pri rami. Nezavestno in vso krvavo so prinesli domov. Brezsrčna mati se je takoj spomnila svoje kletvine in se obnašala kakor bi zdivjala, ker jo je vest pekla in ji očitala, da je ona sama kriva te nesreče. Pridna hči je lepo tolažila svojo mater: »Saj imam še levo roko in tudi samo s to se vas upam preživeti.«

r Bolezen pri korenini ozdravljena. Nekdo je dolgo bolehal; zdravnik je hodil že leto in dan k njemu, pa vsa zdravila mu niso pomagala. Neki dan pride zopet zdravnik in bolnik mu reče nejevoljen: »Gospod doktor, to vse skupaj ni nič; če ne primete moje bolezn pri korenini, bo vse zastoj.« »Priatelj!« mu odgovori zdravnik, »to so tudi moje misli, in udari

s palico po bokalu, ki je na stranski mizici stal, tako da se je vino na vse strani razlilo. pa reče: »Zdaj sem odbil vaši bolezn korenino!« Bolnik ga je razumel in — kmalu ozdravel.

r Izviren izdihljaj. Neki kmet je že velik denarja izdal za svojega sina, ki je že več let hodil v šolo, a se nič naučil. »Oh, koliko krav!« — zdihne žalostni oče — me že stane sam ta osell!

r Redek učenjak. Nedavno stopi v neki francoski vasi proti večeru ondodni domači župnik v župno cerkev, da tam po navadi opravi svojo molitev. Kar zagleda, da kleči star, gosposko oblečen mož pred oltarjem Matere božje ter prav pobožno moli. Župnik ne mara tujca motiti v njegovi pobožnosti, se zato pomakne nekoliko nazaj in opravlja svojo molitev. Čez nekaj časa se tuji mož vzdigne, stopi k župniku in ga prijazno nagovori: Dovolite, gospod župnik, da se vam predstavim. Jaz sem Sevel, saj po imenu vam znani prirodoslovec. Zamudil sem vlak; časa do prihodnjega vlaka nisem vedel boljše porabiti, kakor da nekoliko pomolim v vaši prijazni cerkvi. Takaj učenjaki so danes sicer bele vrane, zato pa tistim, kar jih je, tem večja čast!

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Krka pri Stični: Vaš dopis je le preveč oseben, zato ga žal ne moremo objaviti.

Kateri gospodar ali pa gospodinja bi bila voljna preskrbovati mi dnevno 100 l mleka ali tudi več. Posodo preskrbim jaz. Ponudbe s ceno na Angela Kordiš, Galjeviča 3, Ljubljana.

Lepo črno letošnje

brinje

oddaja v vsaki množini in po nizki ceni tvrdka Ivan Jelačin, Ljubljana, Emonska cesta 2.

Proda se posestvo

četr ure od postaje in premogokopa Krmelj, obstoječe iz njiv, travnikov, gozdov ter gospodarakega poslopja, za 63.000 K.

Več pove Anton Jamnik, Štagnob, pošta št. Janž, Dolenjsko.

Durolit smole prosti specialni asfaltni strešni papir dobavlja

„Asphalten“ akocijska družba za asfalt in kemično tehnično industrijo Dunaj IX. Liechtensteinstrasse 20. Tovarni Dunaj-Brno. 5327

Šriporočamo

kolinsko kavino primes

v korist obmejnim Slovencem!

Kupujem po najvišji dnevni ceni

lepo volno

od živih ovac. — Mihail Omahen, Višnjagora.

Ihte se priden, izkušen

hlapec h konjem

za graščino na Gorenjskem. Dobri pogoji. Potrebna so priporočila s spričevali. — Naslov v upravnistvu pod št. 5.229

Josip Janko urar

v Kamniku

sedaj na štetni nasproti farne cerkva.

Dr. Ant. Brecelj

prej primarij v Gorici za notr. in otroške bolezni, zdaj v Ljubljani, Brag št. 10, sprejema od 10.—12. in 3.—4. ure.

Mlinska sita (pajtlje)

za moko vseh vrst se dobe v trgovini A. GADEZ, Ljubljana, Kolodvorska ulica št. 25 nasproti Tišlerjeve gostilne,

Lepo in popolnoma zdravo

... brinje ...

ima na razpolago veljo množino domača tvrda kmet & Co., Ljubljana, Marije Terazije cesta 8.

BARVA

za oblike je zopet došla, črna, modra, siva, rujava, zelena, rdeča in lila v zavitkih po 80 vin. Razpošilja se po pošti, in se vsakemu naročilu priden slov. navodilo. — Karl Leibner, Celja.

Spalne in jedilne sobe

kuhinjske oprave, postelje, spodnje in vrhne modrece, univalniške, vsakovrstne omare, mize in stole iz trdega in mehkega lesa, priporočata Brata Sever, zaloga pohištva in tapetniška delavnica, Ljubljana, Keltzej. Vabimo na ogled!

Use poljske pridelke

kakor suhe gobe, lanena sems, jabolka, fižol itd. kupuje po najvišji ceni trgovina pri „Skofu“ v Ljubli.

Trgovina Marija Rogelj,

— Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 28, — priporoča svoje bogato zalogo

manufakturnega blaga

pafirja, modre tkanine, čajsa, volnenega blaga, šalje robcev, barhenta, nogavic, svile, sukanca in drobnarije.

Primešaj „Mastin“ krmi.

Zato se uporabljajo nadomestna sredstva za krmila. Da to krmno živina, perutnina dobro prebavi in popolnoma izkoristi, naj se primeša 2 krat na teden krmu, ena pest polna „Mastin“ to je dr. pl. Trnkóczy-a redilni prašek. „Mastin“ paket velja 3 K, 5 paketov K 17-50 postnins prosto. 5 paketov zadostuje za 3 mesece za enega vola, kravo ali prašiča, da se zred. Dobiva se pri vsakem trgovcu.

Glavna zaloga: **lekarna Trnkóczy**

zraven rotovža v Ljubljani.

Mastin je bil odlikovan s najvišjimi kolajnami na razstavah: na Dunaju, v Parizu, Londonu in Rimu.

Na tisoče kmetovalcev hvali in rabi „Mastin“.

Pravo žolto

domače milo za pranje

1 kg K 16.—, — 1 zaboček okoli 3¹/₂ kg iranko K 66.—, pošilja po povzetju zavod za eksport**M. JÜNKER, Zagreb št. 1, Petrinjska 3.**

Z naročilom se prosil poslati tudi polovico zneska.

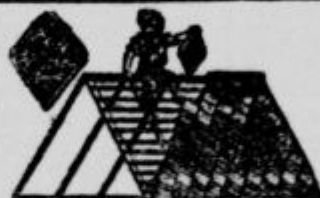
Toaletno milo

po dnevni cenah

Milo za britje K 3.—, 1 kg K 30.—, Krems za britje porcelan. lonček K 6.—, 1 ducat K 65.—

Zenske lase

rezane in mešane kupuje v vsaki množini po najvišji ceni Matija Podkrajšek brivec, Ljubljana, Sv. Petra cesta 32.

Cementna strešna opeka

najbolj trpežne vrste se dobi pri tvrdki

Ioan Jelačin, Ljubljana
Emonska cesta 2. 4798**Kuverte s firmo, pisma, račune itd.**

izvršuje natančno po naročilu

Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Mlatilnice

za ročni in vratilni pogon, vratila (gepelni), čistilniki, trijerji, slamoreznice za pogon z roko in silo, sadne in vinske stiskalnice, sadni mlinci, brzoparilniki, stiskalnice za seno in drugi poljedelski stroji so vedno v veliki izbiri v zalogi.

Franc Hitti, Ljubljana, Martinova cesta šte. 2.
Edina zaloga poljedelskih strojev tovarne Umrath & Comp.**LJUDSKA POSOJILNICA**

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 6

obrestuje hranilne vloge po čistih

3%Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem marca 1919 nad 40 milijonov kron vlog in nad 1 milijon enstotisoč kron rezervnih zakladov.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.